

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2014. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Fertő-Hanság
Nemzeti Park

Jóváhagyta:

.....

V. Németh Zsolt
államtitkár

Összeállították:

Reischl Gábor igazgató

Kassai Terézia gazdasági igazgatóhelyettes

Kozák Gábor igazgatóhelyettes

Fazekas Krisztina szakreferens

Fersch Attila osztályvezető

dr. Ambrus András szakreferens

Burda Brigitta szakreferens

Goda István osztályvezető

dr. Huiber Tibor osztályvezető

Kiss Miklós turisztikai szakreferens

Mészáros Krisztina szakreferens

Mogyorósi Sándor őrszolgálat-vezető helyettes

Pellinger Attila osztályvezető

Peszlen Roland szakreferens

Szalai Imre szakreferens

Takács Gábor szakreferens

Udvardy Ferenc területfelügyelő

Váczai Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2015. március 29.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	5
2. Személyi állomány.....	7
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi.....	8
3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai.....	8
3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai.....	12
3.3 Saját vagyonkezelésű területek.....	12
3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek.....	16
3.5 Egyéb, speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek.....	16
3.6 Magas Természeti Értékű Területek.....	17
4. Kutatás és monitorozás.....	18
4.1 Kutatás.....	18
4.2 Monitorozás.....	20
4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	28
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység.....	32
5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek.....	32
5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek.....	32
5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés.....	33
5.3 Élőhely-rehabilitáció.....	37
5.4 Fajmegőrzési tevékenység.....	41
5.5 Saját állatállomány.....	51
5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás.....	53
5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	55
5.8 Halászati vízterek.....	56
6. Tájvédelem.....	58
6.1 Egyedi tájértékek.....	58
6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás.....	60
6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben.....	61
6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység.....	61
6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások.....	61
7. Projektek.....	62
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	69
8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	69
8.2 Szabálysértés.....	70
8.3 Természetvédelmi és egyéb közigazgatási bírság.....	70
8.4 Büntető ügyek.....	70
8.5 Polgári perek.....	71
9. Természetvédelmi Őrszolgálat.....	72
9.1 Alapadatok.....	72
9.2 Feladatellátás.....	72
10. Költségvetés és vagyon.....	74
10.1 Kiadások.....	74
10.2 Bevételek.....	75
10.3 Vagyon.....	76
10.4 Épületek.....	77
10.5 Eszközök.....	77
11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	78
11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	78
11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	85
11.3 Társadalmi kapcsolatok.....	96

11.4 Tervezett fejlesztések.....	96
11.5 Együttműködési megállapodások.....	96
11.6 Fontosabb események.....	97
12. Közfoglalkoztatás.....	99
12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek.....	99
12.2 Elvégzett feladatok, eredmények.....	99
12.3 Tapasztalatok.....	100
12.4 Javaslatok.....	100
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	101
13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	101
13.2 Együttműködés civil szervezetekkel.....	102
14. Belföldi és külföldi együttműködés.....	104
15. Ellenőrzés.....	107
16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása.....	108
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv).....	112
17.1 Számvitel, pénzügy és munkaügy téren.....	112
17.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén.....	112
17.3 Társadalmi kapcsolatok terén:.....	112
17.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren.....	113
17.5 Hatósági tevékenység terén.....	113

1. Bevezetés

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság egy eredményes 2014-es esztendőt tudhat maga mögött. Ezeket az eredményeket nem tudtuk volna elérni munkatársaim mély szakmai elhivatottsága, természetszeretete, szorgalma nélkül.

Úgy vélem, hogy a tavalyi évben elért eredményeink magukért beszélnek: tucatnyi sikeres európai uniós projekt, növekvő biodiverzitás, az élőhelyek gyarapodása, védett állat és növényfajok egyedszámának emelkedése, elkötelezett, lelkes vezető és beosztott személyi állomány fémjelzi tavalyi sikereinket. Mindehhez komoly társadalmi megbecsülés és elismertség tartozik.

2013 évben a Fertő-tó körüli kerékpárút-hálózat megújításának első üteme keretében mintegy 21 km kerékpárút született újjá 450 millió Ft kormányzati támogatás felhasználásával. Ennek az immáron európai színvonalú kerékpárútnak a közönség számára történő megnyitására tavasszal került sor. A 2014-es évben történt a hiányzó kerékpárút szakaszok megépítése, amelynek anyagi fedezetét egy az Igazgatóságunk által megnyert NYDOP pályázat teremt meg 700 millió forinttal.

Számos más projektünk megvalósítása során is szép eredményeket értünk el. Ezek közül szeretnék – a teljesség igénye nélkül – kiemelni néhányat:

- A Sarród-Lászlómajor mezőgazdasági infrastruktúra KEOP projekt keretében befejeződtek az építkezések Lászlómajorban. A következő év során fogjuk birtokba venni a gazdálkodási tevékenységünket nagyban segítő épületeket, így az új gépjavító műhelyt, a terménytároló színeket.
- A mezőgazdasági gépparkunk fejlesztését célzó KEOP pályázat keretében a mezőgazdasági gépbeszerzések sikeresen befejeződtek.
- A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója projekt szintén a megvalósítási szakaszba ért.
- A HU-SK Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében elkészültek a napenergiát hasznosító solar-hajók, melyeket év közepén használatba is vettünk a szigetek közötti védett természeti területek bemutatását szolgáló hajós programok során.

Természetvédelmi őrszolgálatunk a védett természeti területek és értékek védelme során eredményesen együttműködött a megye hatóságával. Kiemelt feladatként őriztük a tavaszi tőzike virágzását a csáfordjánosfai erdőben, a hóvirágot a Szigetközben, a medvehagymát a Fertő-melléki domboson. Hétvégi ügyeletet láttunk el a Fertő és a Hanság védett területein. Őreink ellenőrizték a zöldhatóság határozataiban foglaltak betartását, részt vettek idegenforgalmi, oktatási tevékenységünk végzésében, monitoring feladatokat láttak el a védett területeken, biztosították rendezvényeinket, de részt vettek a körzeti erdőtervezésben is.

Az ökoturisztika és a környezeti nevelés területén dolgozó munkatársaim az év során összesen 66 rendezvényen (workshopok, kiállítások, szakmai találkozók, stb.) vettek részt, gyarapították szakmai tudásukat: Utazás 2014 kiállítás, Környezeti Nevelés Szakmai Napok, Nemzeti Parkok hete, Pannon Bird Experience, OMÉK, Europac éves rendezvénye a Hortobágyon. 4 fogadóhelyet, szálláshelyeket üzemeltettünk, bentlakásos erdei iskolai programokat bonyolítottunk le.

Eredményesen teljesítettük vagyongazdálkodási feladatainkat is. Az MVH-tól igényelhető állatállomány után járó, valamint a földalapú támogatásokból 578,9 Mft támogatást hívtunk le, aminek felhasználásával sikeresen eleget tudtunk tenni gazdálkodási kötelezettségeinknek. Állatállományunk a 2014 év végi állapot szerint 1563 szürkemarhából, 356 bivalyból és 822

db juhból állt. Ökológiai alapokon nyugvó gazdálkodásunkat a Biokontroll Hungária ellenőrizte. Igazgatóságunk 1215 ha-on végez erdőgazdálkodási tevékenységet, ellátja a Fertő-tó vadgazdálkodási és halgazdálkodási feladatait is. Több sikeres közfoglalkoztatási programot bonyolítottunk le az év során.

2014 év során részt vettünk nemzetközi természetvédelmi szervezetek, mint pl. az Europarc föderáció keretein belül működő, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában. Az osztrák oldali partnerünkkel, a Nationalpark Neusiedler-See – Seewinkellel és a Fertői Biológiai Állomás munkatársaival szoros szakmai együttműködést folytatunk pl. a Fertő-tó stratégia kidolgozásában. Jól működő kapcsolatunk van a szlovákiai partnerünkkel a Dunamenti Erdők Tájvédelmi Körzettel.

Bevezetőm zárásaként szeretnék köszönetet mondani munkatársaimnak a védett természeti értékek megőrzése során kifejtett áldozatos munkájáért, valamint szeretnék köszönetet mondani a Földművelésügyi Minisztérium vezetésének, kiemelten a Környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért Felelős Államtitkárság vezetőinek és munkatársainak azért a sokrétű támogatásáért, amellyel munkánkat segítette.

Sarród, 2015. március 29.

Reischl Gábor
igazgató

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi, illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk ki.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 1 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 11 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus).

2014. évben a kormánytisztviselők jogállásával összefüggő kötelező közigazgatási alapvizsgát 1 fő, szakvizsgát 2 fő tett.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem által a közszolgálati tisztviselők részére szervezett továbbképzésekben a munkavállalók az éves képzési terv szerint vettek részt az alábbi témakörökben:

- általános közigazgatási ismeretek
- vezetési ismeretek
- szakmai ismeretek

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	1 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6 fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	5 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő

2. táblázat: A személyi állomány összetétele

		Szakképzettség				
		Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2014-ben szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	Kormánytisztviselő		9	25	19	3
	Ügykezelő		1			
	MT hatálya alá tartozó	24	6	4	10	2
	Szerződéses					
	Összesen	24	16	29	29	

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett területek

Az Igazgatóság területén 2014-ben új természetvédelmi terület nem került kialakításra.

3. táblázat: A működési területen található, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek összefoglaló adatai

Név	Törzskönyvi szám	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23880,1643	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	5046,7336	734,2594
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Ebergőci láprét Természetvédelmi Terület	324/TT/12	48,8905	0
Iváni szikesek Természetvédelmi Terület	325/TT/12	96,2737	0
Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület	328/TT/12	50,0080	0
Nagycenki hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		47182,4002	9884,1619

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek mindegyike meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5923 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (693 hektár) is.

4. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Védelemre tervezett összesen:	6682	446	

A 2012.06.12-én szervezett értekezlet alapján megindult a lehetséges védendő természeti értékek számbavétele és felkeresése, bemérése. A 2012.11.21-22-én megtartott Barlang- és Földtani értekezletre első körben 10 földtani alapszelvény lett kijelölve. 2014-ben a 9 földtani alapszelvény védetté nyilvánításának tervezett szakaszait elvégeztük. Az érintett hatóságokkal, tulajdonosokkal, kezelőkkel és önkormányzatokkal a kezelési tevéket megismertettük és nyilatkozataikat kiértékeljük. A védetté nyilvánítások további ügymeneteiben folyamatos konzultáció zajlik a Földművelésügyi Minisztérium, Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály, Tájvédelmi, Barlangvédelmi és Ökoturisztikai Osztályával.

Várhatóan, 2015-ben a Soproni Tájvédelmi Körzet területén, az alábbi földtani alapszelvények kerülnek védett természeti emlék kategóriába, a tájvédelmi körzet részterületeként:

Récényi úti kőfejtő földtani alap-szelvény
Kovács-árokai földtani alapszelvény
Nándor-magaslat nyugati földtani alapszelvény
Nándor-magaslat észak-nyugati földtani alapszelvény
Gloriette-kőfejtő földtani alapszelvény
Kőbérc-Oromvégi földtani alapszelvény
Ó-Hermesi kavicsbánya földtani alapszelvény
Vöröshídi kőfejtő földtani alapszelvény
Felső-Tödl bevágása földtani alapszelvény természeti emlék

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

A Vidékfejlesztési Értesítő 2012. január 13-i számában (LXII. évf. 1. szám) megjelent az ex lege védett lápterületek és szikes tavak helyrajzi számos listája. Az 1. és 3. számú melléklet az egyedi határozattal lehatárolt, a 2. és 4. számú melléklet a lehatárolásra váró ingatlanok listája. Mivel a területadatok a 2. (és 4.) számú melléklet ingatlanjai esetében majd csak a jogerőre emelkedések után tekinthetők ténylegesnek, ezért a lápok (és szikes tavak) esetében az összterület nagysága csak tájékoztató jellegű. Igazgatóságunkon 2014-ben folytattuk a 2011-ben felülvizsgált lápkataszter új területeinek határozattal való kihirdetésének előkészítését, de kapacitások hiányában viszonylag kevés előrelépés történt.

Az egyéb ex lege védett természeti területek szikes tavak, kunhalmok, földvárak, források és víznyelők számában és állapotban nincs változás.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

Az „ex lege védett” természeti értékek számában 2014-ben nem történt változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

A Natura 2000 területek kiterjedése 2014-ben nem változott, a szokásos éves felülvizsgálat során frissítettük az egyes területek adatlapjait augusztus folyamán.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az év során készült el „Fertő-táj” és „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” Világörökség kezelési terve, melyet a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ megbízásából készülnek Igazgatóságunk adatszolgáltatóként és véleményezőként vesz részt a munkában.

5. táblázat: Védett és védelemre tervezett területek az illetékességi területen

Illetékességi terület (hektár)	409519					
	Védett		Ebből fokozot-	Változás a tárgy-	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	tan védett (ha)	évben (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23880	7659	149	1	58
Tájvédelmi Körzet	3	23000	2225	156	3	6624
Természetvédelmi Terület	9	302	0	195	0	0
Ex lege védett láp	26	750	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		
Összesen	33	47182	9884	0	4	6682
Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	23193		0	1	43 854 ¹
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Természetmegőrzési terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

¹ Javasolt bővítés.

3.1.6 Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű részterületei

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

Igazgatóságunk vagyonkezelésében 12.266 ha terület van a 2014. december 31-i állapot szerint. Az 1995. évi XCIII. törvény végrehajtása kapcsán 2014 évben nem volt lehetőségünk területet vásárolni.

•

3.3 Saját vagyonkezelésű területek

a) Rét, legelő (6.584 ha)

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket vásároltunk korábban a védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli. 182 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, 10 évre kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja. 2.209 ha-t kaszálóként 1.672 ha-t legelőként hasznosítunk. MVH támogatást 2.227 ha-t extenzív gyepgazdálkodás 1.142 ha-t gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal AKG célprogramban vittünk be. SAPS támogatást 3.941 ha területre igényeltünk.

b) Erdő (1.215 ha)

Igazgatóságunk erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzet és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet területén folytat. Igazgatóságunk vagyonkezelésében 1.215 ha erdő van. Az erdőrészek 28 községhatárban találhatóak. Az állományok összetétele a termőhelynek megfelelően változatos. A tevékenységet az erdészeti hatóság által készített erdőtervek szerint végezzük.

Az Igazgatóság erdőművelési és fahasználati munkáit jellemzően vállalkozók bevonásával végzi. (Részletes éves beszámolót lásd. 5.3.2. fejezet.)

c) Nádas (2.494 ha)

A vagyonkezelésben lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KÖTEFE hatósági határozatban engedélyezi, amelyhez szakvéleményt készít az Igazgatóság. A Fertő-tó nádas területein a tulajdoni lapon a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt. használati joga szerepelt, amit a földhivatal a 2013 évi CXXII. törvény 37.§. (1) bekezdésre hivatkozva törölt 2014. decemberében. A ZRT ezt bíróságon megtámadta. A parti fekvésű, saját kezelésű nádasok aratását 5 éves haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Haszonbérbe 16 ha nádast adtunk ki Fehértó község határban.

d) Halastó (411 ha)

2010-ben az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1.744 ha kiterjedésű halászvízen két halászati kerületet tartottunk

fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk három őstermelő halász számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk. Elkészült a Osli-Hanyi vizes élőhely rekonstrukció 300 ha terület elárasztásával. A terület átminősítése jelenleg folyamatban van.

e) Szántó(265 ha)

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bíró régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 28,80 hektár területen termelt lucerna Fertőszéplak és Sarród községhatárban. 12,50 ha területen kukoricát, 17,90 ha-on tavaszi árpát termeltünk. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 23 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos, Répceszemere, Sopron, Fertőszéplak községhatárokonban.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

6. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	szántó	gyep	gyüm.	nádas	halastó	erdő	kivett	összesen
Bécsi-domb TT		7,8880						7,8880
Ex lege		72,5036		15,8228		24,5212	41,2393	154,0869
Fertő-Hanság NP	259,5006	5 817,8552	0,4827	2 398,7043	410,6208	384,9051	1 180,7912	10 452,8600
helyi védett		19,1215					1,5414	20,6629
Ikva-patak menti TT		11,0342					1,5454	12,5796
Iváni szikések TT		3,5242						3,5242
Liget-patak menti TT		23,6976					0,6828	24,3804
Nem védett		3,1459				1,7358	15,7477	20,6293
Pannonhalmi TK	4,4449	150,7784		11,9431		72,9874	8,9745	249,1283
Soproni TK		132,2920	1,1148	3,0570		150,1718	6,3221	292,9577
Szigetközi TK	0,8646	327,9685		64,5427		557,1051	37,9520	988,4329
Várbalogi héricses TT		14,8891				23,8626		38,7517
Összesen:	264,8101	6 584,6982	1,5975	2 494,0699	410,6208	1 215,2890	1 294,7964	12 265,8820

7. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek hasznosítási módja

Művelési ág	Tárgyévben átvett terület (ha)	Összes terület (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	0	265	242	91	23	9
Gyep	0	6584	6402	98	182	3
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	2	1	100	0	0
Nádas*	0	2494	2478	99	16	1
Halastó	0	411	411	100	0	0
Erdő	0	1215	1215	100	0	0
Kivett	0	1295	1295	100	0	0
Összesen	0	12266	12045	98	221	2

3.4 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Az év során megkezdődött a védelemre tervezett mesterséges üregek felmérése. Az igazgatóságunk működési területén két ilyen mesterséges üreg van (Breuer-tároló Brennbergbánya, Szent István akna lőportároló). Az egyeztetések során a brennbergi üreg már egyeztetési folyamatban van. Mindkét mesterséges üreg a Soproni Tájvédelmi körzet területén fekszik.

8. táblázat: Terület nélkül értékek összefoglaló táblázata

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	0

3.5 Egyéb, speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Nemzeti Ökológiai Hálózat

Az év során több alkalommal történtek egyeztetések az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata kapcsán a Nemzeti Ökológiai Hálózat területeit illetően. A végleges állomány 2013. november végére készült el. Az év során a települési önkormányzatok (Szany, Győr) kezdeményezésére több kisebb pontosítás történt a hatályos állományon.

9. táblázat: A Nemzeti Ökológiai Hálózat térségi övezetinek kiterjedése az FHNPI működési területén

Övezet	Kiterjedés (ha)
Magterület	70854,0
Ökológiai folyosó	36772,8
Pufferterület	47767,5

3.5.2 Erdőrezervátumok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnek minősül.

10. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

3.5.3 Világörökségi területek

A működési területünkön található „Fertő/Neusiedl See kultúrtáj” és az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi terület 2013-ban bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe.

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

Az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I.23) KöM-FVM együttes rendelet alapján Igazgatóságunk működési területén négy ÉTT került kijelölésre. Kiemelten fontos ÉTT a Hanság, fontos ÉTT a Mosoni-sík és a Rába-mente, tervezett ÉTT pedig a Szigetköz területe. Elsőként a Mosoni-sík ÉTT-n nyílt lehetőség 2003-ban zonális agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételére, majd 2009-től a Hanság területén is. 2009-ben a működő ÉTT-k területi felülvizsgálatával jöttek létre a Magas Természeti Értékű Területek. A 2009. szeptember 1-jével kezdődött és 2014. augusztus 31-ig tartó öt éves támogatási időszakban a Mosoni-sík MTÉT-en igénybe vehető Szántóföldi növénytermesztés tűzok élőhely-fejlesztési előírásokkal elnevezésű célprogramban 10 gazdálkodó nyert támogatást összesen 5141 ha földterülettel. Az újonnan induló Hanság MTÉT-en 8 gazdálkodó nyert támogatást a zonális programokban (Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal, Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram, Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal, Szántóföld-i növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal) összesen 1524 ha-on. A Hanság MTÉT zonális gyepgazdálkodási célprogramjában Igazgatóságunk is nyert támogatást mintegy 1100 ha-on. 2013-2014-ben megkezdtük a Fertő MTÉT létesítésének előkészítését, ahol reményeink szerint 2016-tól már részt vehetnek MTÉT célprogramokban a gazdálkodók.

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pannon Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebbségi kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergöc és Cirák térségében, valamint a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan, illetve azt követően. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása (tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése) és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnásodott területek eredeti állapotának visszaállítása. A Vipera Life+ területén végzett felmérések a terület optimális, komplex igényeknek is megfelelő kezeléséhez adnak további adalékokat. A *Maculinea*-fajok térfoglalása, a frissen kikelő példányok alapján ismét némi átstrukturálódást mutat, az újra benépesített foltok mellett elnéptelenedő fragmentumokat és stabilan maradt foltokat is meg lehetett figyelni. Ez mindenképp alátámasztja a korábban megkezdett (és ebben az évben is folytatott) átjáró kialakítási törekvések indokoltságát, valamint a nádas visszaszorításáért folytatott erőfeszítések indokoltságát. A területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány stabil, de elég alacsony abundanciát mutatott. Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi és hazai szakemberek és önkéntesek az elmúlt évben is bekapcsolódtak. Először került sor ebben az évben – külső szakember és szakdolgozók segítségével – Hidegségen a hangyagazda fajok mennyiségi és térbeli eloszlásának felmérésére. Az eredményekből a szegedi MTBK konferencián poszter született és az adatok publikálása is megtörtént.

b) Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) érdekében végzett kísérleti beavatkozások

Az ezüstsávós szénalepke 2009-ben megtalált állományának elsőként fölfedezett élőhelyén – a szárazodás, vízellátottság romlása miatt – az aranyvessző térhódítása tapasztalható. Ennek visszaszorítására kisebb mintaterületeken kaszálási kísérleteket indítottunk be. A terület szokványos kaszálással nem kezelhető, mivel a rétek egyik legfontosabb tulajdonságát, a zombékoló szerkezetet tenné tönkre, ezért csak egytengelyű önjáró alternáló kaszával történtek meg kisebb foltokban a kezelések. Kísérleti jelleggel a becsérjésedett és Solidagoval erősen benőtt foltokon szárzúzóval való kezelések zajlottak le. Az eredményekről 2015-ben történt konferencia előadás Túrkevéen.

c) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, az előző év tapasztalataira támaszkodva (Sá-

fián Szabolccsal megkezdett munkák eredményei nyomán, azokat tovább fejlesztve) folytatódott a faj népségének felmérése és bizonyos területeken ismételt állapotfelvétellek is sor került. A monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek felvétele mellett számos további, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgáltak a felmérések. Néhány, kiemelkedően magas denzitású területen kvantitatív felméréseket is végeztünk, mintaterületeken. Az alap adatok kiértékelése után egyértelművé vált, hogy régióinkban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart (vadrágott) cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak, de a sűrű, egybefüggő szegélyekből és cserjés foltokból kiszorul a faj. Az extenzív legelőkhöz kötődő élőhely veszélyeztettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület – vagy egyes terület foltok – ismét művelésbe lettek vonva, illetve a legeltetés számára „alkalmassá” téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserjeirtással járt, melynek befolyásolására, szabályozására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcessziós stádium fenntartásához (illetve a cserjés bezáródásának megakadályozásához, ami a sárga gyapjasszövő számára is a területről való eltűnéssel jár) bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megbontás szükséges.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjasszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kőkény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A felmérések és vizsgálatok eredményei helyi gazdálkodókkal és a mezőgazdasági szakigazgatás szakembereivel megvitatásra kerültek, az összefoglaló előadási anyag interneten elérhető. A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) bizonyos mértékű módosítására és egyes előírások megváltoztatására lenne szükség a faj számára alkalmas élőhelyek fennmaradása érdekében. Ennek módja az lehetne, hogy a gyepterületek (elsősorban legelők) területéről a fászszerű növényzet eltávolítása előtt a kívánt mérték megállapítása érdekében ki kell kérni a területileg illetékes NPI. szakembereinek véleményét. Amennyiben *E. catax* előfordul a területen, csak meghatározott mértékű gyéritést szabad elvégezni. A jelenlét megállapításának ideje április, a munkák kivitelezésének időszaka (*E. catax* jelenléte esetében) augusztus-szeptember közepe. A felmérésekbe ebben az évben egy szakdolgozó is bekapcsolódott. Az év folyamán a faj számára alkalmas élőhelyek közül további területek lettek cserjéltelítve, a művelési ágak megfelelő művelési mód helyreállítása címén.

A monitoring adatok felvétele – minden lepkés vizsgálat esetében – az Epicollect nevű, ingyenes, Androidos alkalmazás segítségével történt. Az applikáció közösségi jellegű adatfelvételt is támogat, így a vizsgálatokba önkéntesek is bevonhatók – és bevonásra is kerültek.

d) Lápi póc és réti csík állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatása ebben az évben a Szigetközben előző évben megkerült (korábban kipusztultnak hitt) lápi póc népség kiterjedésének további behatárolása zajlott, bár a vizek eléggé kiszáradtak a nyári szárazság következtében. Szerencsére az állomány egy része túlélte a száraz periódust. A Nyirkai-Hany területén is történt a szárazság miatt bizonyos mértékű élőhely veszteség, azonban ott is fenn tudott maradni a populáció. A réti csík mindkét helyen megmaradt.

Több, korábban nem ismert élőhelyről (csatornából) is sikerült kimutatni a pócot és a csíkot az Észak-Hanságban, ezek egy része N 2000 területen kívül van és az erdészeti munkák céljára történő csatorna kotrási munkák veszélyeztetik az állományokat. A FHNPI egyes területein a NBmR keretében halfaunisztikai vizsgálatok zajlottak, melyek során mind a Szigetközből, mind pedig az Észak-Hanságból újabb póc és réti csík adatok kerültek elő. A hansági lápi póc

felmérés során a térségből az újonnan szétválasztott háromtüskéjű pikó nyugati elterjedésű taxonja került kimutatásra. A Szigetközben zajló vízgazdálkodási rehabilitációs munkák során a lápi póc 2009. évi megkerülése miatt a kivitelezési munkák bizonyos mértékű átütemezésére és átalakítására került sor a póc népszerűség megőrzése érdekében. Ennek során az ÉDUKTVF közreműködésére is szükség volt (munkálatok felfüggesztése). A felmérések tovább zajlottak az év folyamán.

e) A Natura 2000 fenntartási tervek készítése során végzett adatgyűjtések

Igazgatóságunk 5 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUFH20007 Péri-repülő-tér, HUFH20011 Rába, HUFH20010 Répce-mente, HUFH30005 Hanság, HUFH30004 Szigetköz) fenntartási tervének készítését kezdte meg 2013-ban. Minden területen jelentős adathiányok voltak a jelölő fajok tekintetében, ezért a rendelkezésre álló források nagy részét adatgyűjtésekre (alapállapot felmérések) fordítottuk. A kutatások során elsősorban szitakötők, halak, puhatestűek, denevérek, hód, vidra és xilofág rovarok tekintetében történt jelentősebb adatgyűjtés. A beérkezett kutatási jelentések 2014-ben feldolgozásra kerültek. Ennek alapján elmondható, hogy a jelölő fajok előfordulását szinte minden esetben sikerült megerősíteni és számszerűsíteni az előforduló populáció nagyságát. A denevérek esetében szinte minden területen sikerült olyan fajokat találni, amelyek jelölő fajként történő felvétele szükséges a legközelebbi felülvizsgálat alkalmával. A feldolgozott adatokat az augusztusi felülvizsgálat során figyelembe vettük az SDF felújításkor. Az adatok TIR-be történő betöltését az új OKIR rendszer stabil működése esetén fogjuk betölteni.

f) Ragadozómadarak területhasználatának vizsgálata

A szlovák-magyar interreg pályázat kutatási elemeket is tartalmazott, melyek között szerepelt két faj, az egerészölyv (*Buteo buteo*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) telemetriás vizsgálata, elsősorban abból a célból, hogy e gyakori, de eddig kevésbé kutatott fajok területhasználatáról is képet kapjunk. Az egerészölyv esetén a szélerőműparkok e fajra gyakorolt hatását is szeretnénk vizsgálni. Eddigi adataink alapján megállapítható, hogy az egerészölyv mozgáskörzete rendkívül kicsi, 1-2 km²-en belül éli le életét, a barna rétihéja viszont mind költési időben, mind vonuláskor jelentős távolságokat tesz meg. A madarakon levő adók jelenleg is működnek, részben ez, részben pedig a minél több összehasonlítható adat igénye teszi indokolttá, hogy a vizsgálatokat 2015. évben is folytassuk e két, vadgazdálkodási szempontból is jelentősnek tartott fajnál. A kutatást Igazgatóságunk végezte, melybe alvállalkozóként vontunk be a madarak befogásához, a jeladó felszereléséhez értő szakembereket.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2014-ban az NBmR keretében Igazgatóságunk területén az O5x5_020 Győr kvadrát térképezését végeztük el. A kvadrát területén az AUDI gyár bővítése miatt jelentős változások történtek.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés.

2014-ben 7 faj (*Cirsium brachycephalum*, *Daphne cneorum*, *Galanthus nivalis*, *Iris arenaria*, *Ophrys sphegodes*, *Parnassia palustris*, *Pinguicula vulgaris*, *Pulsatilla grandis*) felmérését terveztük. A felmérések többségét a protokollnak megfelelően sikerült elvégeznünk, az adatok feldolgozása folyamatban van.

c) Ürgemonitoring

Három mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2014-ben a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

d) Pelemonitoring

Az aktív pelevédelmi tevékenységet 2007-ben kezdtük a Szárhalmi erdő északi (Fertőrákosi oldal) szélén kialakított 40 odúból álló Szárhalom 1. nevű pele teleppel. A 2009-es év során a meglévő Szárhalom 1 telep 50 odúra történt bővítése mellett, újabb 50 odút számláló telep lett kialakítva Szárhalom 2. néven. 2014-ben a Szárhalom 1. telep újabb bővítésre került a Fertőrákos 22 D erdőrészteljes területén hálózatos elrendezésben immáron 100 odúra. A korábban a Szigetközben és a Kecské-hegyi telepben beszedett odúkat a Harkai-platón helyeztük újból ki. A telepek ellenőrzése évenként két alkalommal történik.

e) Közösségi jelentőségű élőhelyek monitorozása

A Natura 2000 élőhelyek esetében Igazgatóságunk koordinálta az Őrségi és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság működési területére eső felméréseket is. A felmérések keretében az FHNPI területén 5 élőhely-típus 7 mintavételi helye, az ŐNPI területén 7 élőhely-típus 9 mintavételi helye került felmérésre. A BfNPI területén 18 élőhely-típus 1-1 mintavételi helyét terveztük felmérni, de 2 élőhely-típus esetében az időjárási körülmények miatt nem sikerült megfelelő mintavételi helyet kijelölni.

f) Natura 2000 területek élőhelytérképezése

Az idei évben a HUFH20009 Pannonhalmi-dombság kiemelt közösségi jelentőségű terület került felmérésre. A terepi munkák befejeződtek, az adatok és a jelentés elkészítése folyamatban van.

g) Növénytársulások monitorozása

Az idei évben a "Nymphoidetum peltatae, Salicetum albae-fragilis, Thelypteridi-Alnetum, eslerietum uliginosae, Succiso-Molinietum coeruleae, Schoenetum nigricantis, Phragmitetum communis" társulások mintavételezését végeztük el a protokollnak megfelelően.

h) Északi pocok monitorozása

A 2013-as év extrém időjárása miatt a kisemlős közösségek számára kifejezetten kedvezőtlen volt, így az északi pocok potenciális területeinek felérését 2014 évben folytatnunk kellett. Az év során 7 x 7 élvefogó csapdából álló csapdakvadrátokat helyeztünk ki a korábbi kutatások alapján potenciálisnak vélt területeken a nyári és őszi hónapokban, 5 napos periódusokban az alábbi területeken: Osli-Hany és környéke, Pintér-Hany, Úrhany, Barbacsi tó (északi és déli oldala), Fehér tó (északnyugati oldal), Kónyi tó (északi és déli oldala), Lipóti-morotva. A csapdázott élőhelyek mindegyikén sikerült kimutatnunk a faj jelenlétét. A Barbacsi tó esetében azonban a korábban bizonyított élőhely (déli oldal) annyira átalakult, hogy ott a fajt nem tudtuk kimutatni, ezzel szemben az északi oldal nagy kiterjedésű magassásos, mocsaras területein a fajnak kiterjedt állománya él. A legnagyobb állománysűrűséget a Fehér tó mentén lévő magassásos élőhelyeken, és az Úrhany kiterjedt láprétjein találtuk, míg az Osli-Hanyban és

környékén (Dél-Haság) kihelyezett 4 csapdakvadrátról mindösszesen egy példány került kézre.

i) Makroszkópikus vízi gerinctelenek monitorozása

A felméréseket az ÖNPI és a DINPI működési területén is Igazgatóságunk koordinálta.

A NBMR keretein belül 2014. évben végzett felmérések során összesen 25 mintavételi helyen történt makroszkópikus vízi gerinctelen mintavétel. Ezekben a szelvényekben évi egy, koranyári/nyári alkalommal történt mintavétel. A mintavételek során összesen 38.019 egyed begyűjtésére és taxonómiai azonosítására került sor. A felmérések eredményeként 251, a lehető legalacsonyabb taxonómiai szintig meghatározott taxon (ebből faji szintre határozott: 214) előfordulását sikerült kimutatni. Az előkerült vízi makroszkópikus gerinctelen fajok közül 17 hazai védett (pl.: *Aeshna isosceles*, *Anisus vorticulus*, *Aquarius najas*, *Astacus astacus*, *Calopteryx virgo*, *Cordulegaster bidentatus*, *Fagotia daubertii acicularis*, *Fagotia esperi*, *Gomphus flavipes*, *Gomphus vulgatissimus*, *Libellula fulva*, *Macronychus quadrituberculatus*, *Oligoneuriella rhenana*, *Onychogomphus forcipatus*, *Ophiogomphus cecilia*, *Theodoxus danubialis danubialis*, *Unio crassus*), 1 fokozottan védett (*Cordulegaster heros*), 4 az EU Élőhelyvédelmi Irányelvének II. függelékében (pl.: *Anisus vorticulus*, *Cordulegaster heros*, *Ophiogomphus cecilia*, *Unio crassus*), 5 az EU Élőhelyvédelmi Irányelvének IV. függelékében (pl.: *Anisus vorticulus*, *Cordulegaster heros*, *Gomphus flavipes*, *Ophiogomphus cecilia*, *Unio crassus*), míg 1 az EU Élőhelyvédelmi Irányelvének V. függelékében (*Astacus astacus*) szerepel.

A 2014-ben felmért mintavételi szelvények közül, az átlagos fajszám értékek összevetése alapján megállapítható, hogy az összes vizsgált mintavételi szelvényre vonatkozóan az átlagos fajszám 16 (átlagos összes fajszám) volt faj szelvényenként. Ezen átlagos érték fölötti értéket kaptunk a Bükkös-patak (BUK_192; átlagos fajszám +/- SE: 19,33 +/- 0,667), Domoslói-patak (DOM_193; átlagos fajszám +/- SE: 22 +/- 1,155), Gyöngyös-patak (GYO_003 – átlagos fajszám +/- SE: 20,67 +/- 3,180), Gyöngyös (GYO_024 – átlagos fajszám +/- SE: 17 +/- 2), Ipoly (IPO_464 – átlagos fajszám +/- SE: 20 +/- 2,309), Kemenes-patak (KEM_465 – átlagos fajszám +/- SE: 27,33 +/- 3,180), Lengyendi-patak (LEN_558 – átlagos fajszám +/- SE: 19,33 +/- 1,202), Lipóti-holt-duna (LIP_494 – átlagos fajszám +/- SE: 28,33 +/- 2,603), Török-patak (NAG_007 – átlagos fajszám +/- SE: 31,33 +/- 3,283), Nováki-csatorna (NOV_467 – átlagos fajszám +/- SE: 18 +/- 2; SZA_229 – átlagos fajszám +/- SE: 16 +/- 2,309), Parádi-Tarna (PAR_197 – átlagos fajszám +/- SE: 24 +/- 1,732) és a Pilismaróti-patak (PIL_198 – átlagos fajszám +/- SE: 23 +/- 2,082) esetében.

Az átlagos egyedsűrűségek összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a vizsgált mintavételi helyeken az átlagos egyedsűrűség érték mintegy 966 ind./m² volt. Ezen összes vizsgált mintavételi helyre vonatkozó átlagos érték fölötti átlagos egyedsűrűség értékeket kaptunk a Bükkös-patak (BUK_192 – átlagos fajszám +/- SE: 1322,93 +/- 263,117), a Duna (DUN_268 – átlagos fajszám +/- SE: 1508,27 +/- 1046,51; DUN_466 – átlagos fajszám +/- SE: 1826,13 +/- 504,324), a Tarnóca-patak (TAR_087 – átlagos fajszám +/- SE: 17565,87 +/- 6169,377), a Lengyendi-patak (LEN_558 – átlagos fajszám +/- SE: 1841,07 +/- 811,475), a Török-patak (NAG_007 – átlagos fajszám +/- SE: 1856,13 +/- 371,680), és a Pilismaróti-patak (PIL_198 – átlagos fajszám +/- SE: 2530,13 +/- 707,631) esetében.

A vizsgált víztestek közül összesen 23 mintavételi szelvény esetében, az évi egy alkalommal végzett felmérés eredményeként ökológiai állapotértékelést végeztünk a VKI elvárásait kielégítő, víztest-specifikus QBAP index segítségével, melynek a 2009. évben átdolgozott változatát alkalmaztuk, figyelembe véve, hogy egyes mintavételi szelvények MZB víztest-típusa 2009.-ben átsorolásra került.

Továbbra sem áll rendelkezésre állóvizekre kidolgozott mintavételi protokoll, illetve értékelő eljárás. Ennek megfelelően, a Lipóti-Holt-Duna esetében az ökológiai állapot értékelése nem végezhető el.

A speciálisan hazai víztestek vízi makroszkópikus gerinctelen szervezetek alapján történő ökológiai állapotértékelésre kifejlesztett módszer segítségével kapott értékek alapján megállapítható, hogy a vizsgált szelvények közül 1 szelvény a „kiváló” (KEM_465), 6 szelvény a „jó” (DUN_466, GYO_003, GYO_024, LEN_558, NAG_007, PIL_198), 8 szelvény a „közepes” (BUK_192, DOM_193, DUN_490, IPO_464, MON_475, REP_1490, SZA_229, TAR_087) és 9 szelvény a „gyenge” (DUN_140, DUN_268, IPO_462, MOS_077, NOV_467, PAR_197, PIN_027, RAK_018, REP_455) ökológiai állapot értékelési osztályba sorolható.

4.2.1.2 Helyi programok

a) Szitakötő fajok monitorozása

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárva és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont. 2011-ben a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) lárvális előfordulási helyeinek, mikrohabitat-preferenciájának vizsgálata folyt tovább a Rák-patak vízrendszerén Sopronban, kiegészítő adatokat szolgáltatva a szalamandra lárvák előfordulási adataihoz is. A vizsgálatok kiterjesztése egy új típusú, mikrohabitat centrikus, kvadrát alapú keresztzelvény felmérés keretében zajlott, több, eltérő szakasz vízi gerinctelen közösségének összehasonlításával, valamint a fizikai paraméterek felvételével együtt. Az imágók kibújása ismét a korábbi években tapasztalt, június végi időszakban történt, jelenleg ez tekinthető általánosnak, bár az exuviumok még július közepéig (nagyobb, heves esőzések kivételével) megtalálhatók a kibújás helyén. A faj legjelentősebb élőhelyein az exuviumok mennyiségi felvétele ismét megtörtént, a kijelölt mintaterületen, ahol az előző évekhez hasonló denzitás volt tapasztalható. További vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is, szakdolgozók és PhD hallgatók bevonásával is. A két hazai *Cordulegaster* faj együttes előfordulásának vizsgálatára soproni és kőszegi felmérések zajlottak egy szakdolgozó bevonásával, melyek a következő időszakban – főként a hidromorfológiai és egyéb fizikai paraméterek tisztázása érdekében – folytatódni fognak.

Az idén a Fertő mentén a védett, élőhelyvédelmi irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) kibújó állománya elég alacsony denzitást mutatott, de szórványosan a fiatal imágók a Fertő medence több pontján megfigyelhetők voltak. A hansági alkalmas élőhelyek rendszeres kiszáradása miatt jelenleg a Hanságból nem rendelkezünk recens előfordulási adattal, azonban a frissen elárasztott Osli-Hany térségében új, megfelelő, stabil vízborítással rendelkező élőhelyek kialakulására számítunk (Fövényes-tó).

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) a Fertő-menti csatornáknál nem túl magas, de jól kimutatható egyedszámban megfigyelhető volt, a Hanságban alacsony ugyan a népesség, de kimutatható, a Szigetközben változatlanul nem került megfigyelésre a faj.

A védett sárgafoltos szitakötő (*Somatochlora flavomaculata*) adatai tovább gyarapodtak a Hanságból.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárkák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra fel-

fedezett ezüstsávós szénalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek a Fertő mentén (ld. kutatások). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt élettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével és denzitási vizsgálatokkal együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai). Főként a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) és nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) irányába fordítunk nagyobb figyelmet a Soproni-hegység patak völgyeiben. A kis rókalepke – alacsony egyedszámban ugyan, de – több helyről is előkerült, a nappali pávaszem és a c-betűs lepke változatlanul elterjedt a térségben.

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került korábban, jelenleg nem folyik hernyó nevelés és az imágó adatok is megcsappanni látszanak (a faj bábjai esetenként több évet is átfekszenek).

d) *Coenonympha oedipus* monitorozás

A mintavétel során 15 alkalommal történt jelölés/visszafogás, 445 példány került megjelölésre, ami meghaladja az előző évben ugyanezen a területen végzett mintavételi intenzitást. A visszafogási arány hasonlóképpen, 25 % körül alakult, ami elég jónak mondható a további feldolgozás szempontjából. A repülési időszak nagyjából az előző két évhez hasonlóan alakult. A repülés vége felé ritkább mintavételi gyakorisággal zajlott a felmérés, az utolsó időszakban már nem volt újabb jelölés. A nyári száraz időszak ellenére átlagosnak mondható fogási eredmények születtek az elmúlt évben is, azonban újabb helyekről nem került elő a faj.

e) *Magyar tarsza* monitorozása

Az Igazgatóság illetékességi területéről két ismert *Isophya costata* előfordulási terület monitorozására 2014-ben is sor került. Mivel a javasolthoz képest korai kaszálás nem történt – a korábban alkalmazott mintavételi helyeken és módszerrel folytatható a mintavételezés.

f) *Erdei denevérfajok* vizsgálata

Az idei évben több ponton végeztünk előkészítő faunisztikai vizsgálatokat és monitorozást. Akusztikai mintavételezést (Elekon BatLogger hangfelvevő) a Vitnyédi Fácános-erdőben, a Soproni-hegység több pontján, Sarród külterületén, a fertői Lés-erdőben, Nagycenki hársfasoron; komplex felvételezést, befogásos (függönyháló) és akusztikai (D500x hangfelvevő) mintavételezéseket a Rábaköz HUFH20001 Natura 2000 site (Petlendi-erdő, Iváni-legelőerdő, röjtői Remiz-erdő, csapodi Szolgyayőri-erdő, László-erdő), a Határmenti erdők HUFH20013 Natura 2000 site (Horpácsi-erdő, Köves-erdő) több pontján végeztünk.

Az akusztikai adatok alapján nem minden esetben lehetett pontos faji identifikációt elvégezni, így több fajt tartalmazó kategóriákat alkalmaztunk, mint pl. durvavitorlájú/fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus nathusii/kuhlii*) illetve a nagy-Myotis fajok (*Myotis myotis/blythii*), mely

jelzi, hogy a területen nagy valószínűséggel előfordul a *Pipistrellus kuhlii* is, illetve a nagy-Myotis faj(ok) is használják az erdőt.

Az előkészítő vizsgálatok során a Vitnyédi fácános erdőben kimutatásra került a nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), a Nagycenki hársfasoron nagy-Myotis fajok (*Myotis myotis/blythii*) és szürke hosszúfűlű-denevér (*Plecotus austriacus*), a Soproni-hegység területéről több helyről nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), a fertői Eszterházi kastély parkjából nagy-Myotis fajok (*Myotis myotis/blythii*) kerültek leírásra,

A HUFH20001 Rábaköz Natura 2000-es területen denevérekkel kapcsolatos biotikai adatgyűjtések akusztikai és befogásos kutatómunka során 18 ponton folyt denevérhang-rögzítés, illetve 4 mintavételi helyen függőhálózás, a HUFH20013 Határmenti erdők Natura 2000-es területen 10 ponton folyt denevérhang-rögzítés, illetve 2 mintavételi helyen függőhálózás. Adat-rögzítéssel érintett területek: Babót, Bogyoszló, Csapod, Iván, Kópháza, Pusztacsalád, Rőjtökmuzsaj, Sopronhorpács, Sopronkövesd, Vitnyéd, Zsira. Felméréseink során hálózással összesen 9 denevérfajt mutattunk ki: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfűlű denevér (*Myotis bechsteinii*), nimfa denevér (*Myotis alcathoe*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), csonkafűlű denevér (*Myotis emarginatus*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), barna hosszúfűlű-denevér (*Plecotus auritus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*). Az akusztikai adatok kiértékelése a jelentés írásakor még folyamatban van.

2014-es évben terület ellenőrzés és bejelentések kapcsán több eddig ismeretlen denevér kolónia került rögzítésre (többek között: Nemeskér evangélikus templom - szürke hosszúfűlű-denevér (*Plecotus austriacus*), Sopron Táborkok ház - vegyes törpedenevér (*Pipistrellus* sp.) Mosonmagyaróvár Erkel Ferenc u. -vegyes törpedenevér (*Pipistrellus* sp.), Sopron Keresztelő Szent János templom közönséges denevér (*Myotis myotis*). Egyre több bejelentés érkezik magán és közületi épületekben megtelepedett denevérek jelenlétéről, melyeket minden esetben helyszínen derítünk fel. Az ismert kolóniák nyomon követése folyamatos. Több sérült, legyengült egyed került befogásra, a fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) mosonmagyaróvári és soproni megkerülése is mentett állat által történt.

4.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a szigetközre, a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany és Oslai-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, valamint a tóközi tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2013-ban is kimutatták a madártani monitoring eredményei kisalföldi vizes élőhelyek fontosságát a hazai fészkelő állományok és az átvonuló fajok tekintetében egyaránt.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2014-ben is megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kis kárókatona

(*Phalacrocorax pygmeus*) fészkelése a Kisalföldön már rendszeresnek tekinthető. A kedvezőtlen tavaszi időjárás ellenére a Fertő hazai oldalán 60 pár, a kónyi tavon 4 pár, a Fehér-tónál 23 pár, a Barbacsi-tónál 60 pár, a Lipóti-morotvatónál 31 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A kárókatona éves felmérés alapján 2014 évben a Nyirkai-hanyban 34 pár, az Oslí-hanyban 9 pár, a Kónyi-tavon 16 pár és Dunaszigeten 400 pár költött.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

A 2000-ben elkészült Nyirkai-Hany vizes élőhelyrekonstrukció a hansági elárasztások első üteme. Kezdetektől folyik a monitorozási munka, amelyben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és önkéntesek vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát hetente végzett számolásokon keresztül sikerül biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizetek vizsgálatára koncentrált, melyek a tözeges jellegű leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövényes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2014-ben madárszámlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel közösen. A KEOP pályázatból megvalósított Oslí-Hany vizes élőhelyrekonstrukció fészkelő és vonuló madárállományainak monitorozása újabb feladatot jelent.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

„A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ projekt 2013 évi lezárását követően a Hanságban kijelölt három mintavételi területén, a Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon tovább folytatódott a rákosi vipera állományok monitoring vizsgálata.

2014. év folyamán, tíz terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 7 jeladóval el nem látott rákosi viperát észleltünk, a Polgár-Pintér Hanyban és a Fűzfaszigeten.

A megfigyelt hét egyed közül négy újszülött és három ivarérett egyedet azonosítottunk. A befogott egyedek között három hím és ugyanennyi nőstény volt.

A Fűzfaszigeten júniusban, a korábbi években alkalmazott technológiával egy alkalommal kaszálás történt. A kezelés miatt elhullott egyedek nem találtak. A terület vadkárrelhárító kerítése amortizálódott, oszlopai cserére szorulnak, illetve optimális esetben a csere vadhálóval kombinált elektromos kerítésre történik. A Fűzfaszigeteken megfigyelt négy egyed azonosító felvételeik elkészítése és méreteik felvétele után a befogás helyszínén lettek szabadon eresztve.

A Nagy-dombon folytatódott az élőhely rekonstrukció. A visszagyepesített élőhelyen erősen elszaporodott mezei pocok állomány a lucernát nagy területen kiirtotta, fedetlenül hagyva a felszínt, takarás és búvóhely nélkül a 2013 őszén a Rákosi vipera-védelmi Központból kihelyezett rákosi vipera állományt. A kibocsátott és megjelölt egyedek rádiótelemetriás követését Halpern Bálint végezte. Az ideiglenesen felállított villanypásztor vadhálóval erősített elektromos kerítésre történő cseréje elengedhetetlen a rákosi vipera védelme érdekében a Nagy-dombon is.

A Polgár-Pintér Hanyban az élőhely fenntartása és kezelése céljából kihelyezett kis létszámú juh állomány 2014-ban sem volt elegendő az özöngyomok visszaszorítására. A Pap-föld élőhely-rekonstrukciója 2013/14 telén megkezdődött. A területen a mintavételek során három újszülött rákosi viperát észleltünk, amelyek feltételezhetően a kihelyezett állomány utódai lehetnek.

A hansági rákosi vipera állományok védelmének fontos eleme – a területkezelés átalakítása mellett – a ragadozónyomás csökkentése. Ennek hatékony eszköze lehet a kombinált vadkerítés, a predációt okozó túlszaporodott emlősök állományszabályozása és a riasztás.

e) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

2014-ben az FHNPI kutatási programjának keretében a korábbi monitorozások során kijelölt 10 hansági mintavételi helyen végeztük az egyenesszárnyú-együttesek vizsgálatát.

Az elmúlt években végrehajtott élőhely-rekonstrukciós beavatkozások hatás-vizsgálatának fő célkitűzése a rákosi vipera elérhető táplálékbázisának nyomon követése, valamint adatok szolgáltatása a vipera-táplálékbázisok maximálását szolgáló területkezelési koncepció kialakításához.

A 10 mintavételi területen végzett fűhálós orthopterológiai mintavételezések négy ismétléssel a következő mintavételi időpontokban történtek: 2014.06.10., 2014.07.10., 2014.08.17., 2014.09.17. A szárazgyep-rekonstrukciós mintavételi területen (10) július és augusztus hónapban az előző években jellemzőnél nagyobb egyenesszárnyú-biomassza jelenlétét tapasztaltuk, azonban ez a pozitív tendencia szeptemberre (a területkezelés hatásaként) megváltozott. A visszaesést azonban csak időszakosnak kell tekintenünk, az utókezelések folytatása kulcsfontosságú a természetközeli gyepszerkezet kialakulásához. A vizsgált üde gyepek közül három területén (1,7,8) azt tapasztaltuk, hogy a jelenlévő egyenesszárnyú-biomassza értéke idén magasabb volt, mint a többévi átlag. Az 5-ös és 9-es mintavételi területeken 2014-ben jelenlévő egyenesszárnyú biomassza kevesebbnek bizonyult, mint a többévi átlag. Ez nagy valószínűséggel annak volt köszönhető, hogy az idei nyár extrém csapadékhullása okán az említett két kvadrát területén található gyepeken oly mértékű vízborítás alakult ki, hogy azok több hosszabb időszakban is nem voltak egyenesszárnyú-élőhelynek tekinthetők. A mintavételi területeken mért egyenesszárnyú biomassza értékeket hektárra vetítve 2014. június–szeptember időszakában a mintavételi területek zömén az egyenesszárnyúak 0,7 és 2,6 kg/hektár közötti biomasszával voltak jelen.

f) Vízimadár-gyűrűzések

Magyar-Osztrák pályázat megvalósítása keretében jelöltünk vízimadarakat 2014-ben. Műholdas nyomkövetővel elátott 2 pd nyári lúd (*Anser anser*) folyamatos észlelése történt meg, emellett színes jelölőgyűrűkkel (nyakgyűrű vagy lábgyűrű) jelöltük a következő fajok egyedeit: nyári lúd, bütykös hattyú (*Cygnus olor*), nagy kócsag (*Egretta alba*), szürke gém (*Ardea cinerea*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), egerészölyv (*Buteo buteo*), dankasirály (*Larus ridibundus*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*). Ezen kívül folytattuk a hazai vadréce fajok gyűrűzését is.

g) Xilofág rovarok felmérése a Rábaközben és a Határmenti-erdőkben

A felmérés elsősorban közösségi jelentőségű xilofág rovarok felmérésére irányult. A jelölő fajokat minden érintett Natura 2000 területen nagy mennyiségben sikerült megtalálni és számos helyen új fajokat (pl. *Limoniscus violaceus*) mutattunk ki.

h) A túzok (*Otis tarda*) állományfelmérése és monitorozása a Mosoni-síkon

A terepi felmérések befejeződtek, az adatok feldolgozása és a jelentés elkészítése folyamatban van.

A monitoring a tervezett módon zajlik, az adatok feldolgozása jelenleg folyamatban van.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

4.3.1 Biotika modul

Igazgatóságunk 2014-ben nem töltött be adatokat a TIR-be az OKIR beüzemelési problémái miatt. A 20012-2014. között gyűjtött adatokat, illetve a korábban már betöltött, de migrálás során elveszett adatok ismételt betöltését 2015-2016-ban fogjuk elvégezni.

4.3.2 Védett értékek modul

Feltöltésre kerültek az országos és helyi jelentőségű védett természeti területek adatai. Előbbiek lezárásra kerültek, utóbbiak esetében folyamatban van az adatok ellenőrzése és az adathiányok pótlása, ennek érdekében felvettük a kapcsolatot az érintett önkormányzatokkal.

11. táblázat: Kutatási tevékenység

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea</i> sp.) fajokra	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
3.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
4.	A Natura 2000 fenntartási tervek készítése során végzett adatgyűjtések	20 650	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	A kifizetések többsége 2015-ben történik.
5.	Ragadozó madarak telemetriás vizsgálata	2 000	FHNPI + Palustris Bt.	Lásd. szöveges rész.	Szlovák-magyar interregből.

12. táblázat: Monitorozási tevékenység

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelytérképezés (NBmR országos)	340	Dal-Olló Bt.	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)	140	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)	20	Váczi Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Natura 2000 élőhelyek monitorozása	1360	Mohos-Csitri Ökológiai Kutató KKT és Coronilla 2002 Természetvédelmi Kutató Bt.	Lásd. a szöveges részben	
6	Növénytársulások monitorozása	370	Ökológiai Kutató KKT és Coronilla 2002 Természetvédelmi Kutató Bt.	Lásd. a szöveges részben	
7	Isophya costata monitorozás	150	Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
8	Coenonympha oedipus monitorozás		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
9	Szitakötő monitoring		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
10	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része
12	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
13	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata		Pellinger Attila, Tatai Sándor, Mogyorósi Sándor	Lásd. a szöveges részben	
14	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja		Pellinger Attila, Tatai Sándor	Lásd. a szöveges részben	
16	Rákosi vipera monitoring	350	Dankovics Róbert	Lásd. a szöveges részben	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2014. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
17	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva		Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még folyamatban van.	
19	Kisemlős közösségek monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	
20.	Vízimadár gyűrűzések		Pellinger Attila	Lásd. a szöveges részben	
21.	Erdei denevérfajok monitorozása	750	Estók Péter		
22	Északi pocok monitorozása	800	Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	
	Makroszkópikus vízi gerinctelenek monitorozása	4000	BioAqua Pro Kft.	Lásd. a szöveges részben	

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

2014-ben a folyamatban lévő erdőtervezéssel párhuzamosan megkezdtuk a Soproni Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének előkészítését.

13. táblázat: A kezelési tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagyeceni Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

5.1 B) Natura 2000 fenntartási tervek

Az Igazgatóság 2013-ban 5 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUFH20007 Péri-repülőtér, HUFH20011 Rába, HUFH20010 Répce-mente, HUFH30005 Hanság, HUFH30004 Szigetköz) fenntartási tervének készítését kezdte meg. A HUFH20007 Péri-repülőtér fenntartási terve 2013-ban elkészült és jóváhagyásra került. A további négy terület fenntartási tervének elkészítése és egyeztetése 2014 őszén zárult. Ezt követően a tervek jóváhagyásra kerültek.

5.2 Élőhely-fenntartás, kezelés

5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A területeink ökológiai állapotát a téli-tavaszi bőséges csapadékot követő vízbőség érintette leginkább. Hatással volt a Fertő tavának vízszintjére és valamennyi vizes élőhely esetében magas vízszintet, okozott. Közvetlen havária helyzet nem alakult ki, de a magas vízszint és a hűvös kora-nyárral együtt járó folyamatos esőzés kedvezőtlen hatású volt. Rövid távon ezt a természetvédelmi prioritást jelentő fajok és társulások tolerálni képesek, de közvetett hatásaik mégis érzékelhetőek voltak, elsősorban a telepesen fészkelő vízimadarak gyenge költési eredményeiben.

5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése

5.2.2.1 Nyílt vizes élőhelyek

A tavaszi bőséges vízellátottságot követően a nyári időszakban folyamatosan magas vízszintek voltak. A korai időszakban tapasztalt vízborítás számos, korábban nem ismert tavaszi pajzsosrák és tócsarák előfordulási adattal, valamint néhány nyári pajzsosrák adattal gazdagította a környék vízi makrogerinctelen fajairól szerzett ismereteinket. A pajzsosrák és tócsarák felmérések során számos egyéb értékes biotikai adattal is gazdagodott adatbázisunk.

5.2.2.2 Láprétek, mocsárrétek

A hansági mocsárrétek esetében még mindig komoly problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége, bár az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani kaszálással és szártépőzéssel. A gyepek fenntartásához szükséges kaszálások elvégését akadályozza az ÉTT gyepek programjának azon előírása, miszerint június 1. és július 15. között nem lehet kaszálni. Az előírás a kaszálásokat gyakorlatilag lehetetlenné teszi, mert május végén nincs elegendő idő a kaszálások elvégzésére, július és augusztus pedig a térség legcsapadékosabb hónapja, amikor a lekaszált széna betakarítása gyakorlatilag lehetetlen. A kaszálások késő őszi időzítése pedig számos közösségi jelentőségű lepkefaj (pl. hangyaboglárkák) állományát veszélyezteti.

Egyes helyeken, különösen a Dél-Hanságban továbbra is problémát okoz a gyepek egyes éveken bekövetkező gyors kiszáradása és a túllegeltetés.

5.2.2.3 Szikes és száraz gyepek

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepeket találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyepek vannak. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyepek esetében a legkomolyabb természetvédelmi probléma a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az ezüstfa ismételt terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt 5-10 évben jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj.

Előrelépés történt a legelők gyommentesítésében, a 2013-ban csaknem minden területen sikerült a tisztító kaszálásokat időben elvégezni. Erre törekedtünk 2014-ben is. Az élőhelyek állapotának és a szikes jelleg fennmaradásának nem elhanyagolható tényezője a terület vízháztartási viszonyainak megváltozása. A szikes jellegű talaj kialakulásának feltétele a felfele áramló talajvíz, amely a talajban oldott sókat kioldja és a felszínre hozza. Ez a folyamat jelenleg csak nagyon kis területen tapasztalható, így a tó körüli gyepek szikessége csökken.

A működési területen található egyéb száraz gyepek (homoki gyepek, löszgyepek) esetében általános probléma a korábbi használat felhagyása és a fűavar felhalmozódása. Ez néhány ki-

sebb, különösen értékes területen időlegesen orvosolható étetéssel, de a hosszú távú megoldás a kíméletes legeltetés biztosítása lenne. A megvalósítást azonban akadályozza a tulajdonosi szerkezet és a számtalan túlságosan kisméretű ingatlan, továbbá a támogatási rendszer hiányosságai.

5.2.2.4 Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnadásodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrészen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A kezelés saját gépekkel és állatállománnyal történik, ~814 db magyar szürkemarha és ~630 db racka juh legeli a területeket.

5.2.2.5 Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2014-ben a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 149 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Befejeződött a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és nádval borított gyepterületeinek rekonstrukciója (Vipera Life). Ennek keretében közel 400 hektáron történt meg a gyep helyreállítása a 2009 óta tartó program keretében.

5.2.2.6 Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2014-ben az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (~140 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (~330 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszálóréteket az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

5.2.2.7 Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljuk és szárzúzózzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2014-ben mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárzúzózás, melyet vállalkozóval végeztünk 173 hektár területen és a szénát értékesítettük

5.2.2.8 Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnadásodás elleni védekezés. A területek kezelését 2014-ben is haszonbérletbe adással oldottuk meg.

5.2.2.9 Fertői nádasok (50 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron 2013-ban. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal. 2013-ban KEHI vizsgálá-

latra került sor a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. privatizációjával és a Zrt. által felvett agrártámogatásokkal kapcsolatosan. 2014-ben egy jogszabályi változás következtében a FENÁD Zrt aratási joga megszűnt a változások átvezetését a Földhivatal megkezdte.

5.2.2.10 Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó, Kónyi-tó) (147 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2014-ben összesen 70 hektár területet adtunk haszonbérbe.

5.2.2.11 Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (1215 hektár)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő állományok kezelését a természetvédelmi céloknak megfelelően, az érvényben lévő erdőtervek alapján, jellemzően helyi vállalkozók bevonásával végzi. Tevékenysége során meghatározó a korábban rövid vágásfordulóval kezelt ültetvények átalakítása fafajcserével, illetve az állományok szerkezetátalakítása.

14. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyonkezelésben lévő területeken

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyepek fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1215	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

5.3 Élőhely-rehabilitáció

5.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2014-ben a Hanság-főcsatorna jobb és bal parti területek (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő és Cikes) voltak víz alatt a rendkívül csapadékos téli hónapok miatt, a magas vízszint egész évben jellemző volt. A költési időszakot követően kaszáltunk és szürkemarhával legeltettünk az elnádásodás ellen.

5.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2001-től üzemelő Nyirkai-Hanyban 2014-ben a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást. Vízkorlátozás nem volt. A II. sz. kazettában a vízszintet a szokottnál alacsonyabban tartottuk a nád ivaros szaporodási lehetőségének biztosítására. Ezt a későbbiekben a másik két kazettában is megteesszük majd. A III. sz. kazettában ősszel lehalászás miatt csökkentettük a vízszintet.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Stabil a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*) és a cigányréce (*Aythya nyroca*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*). 2005-ben fészkelte első ízben kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), 2009-től a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) is rendszertelenül költő faj a területen.

5.3.3 Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése az Osl-Hanyban KEOP forrásokból 2012 év végére befejeződött. Elkészültek a gátak és a műtárgyak. A szükséges engedélyeket beszereztük. A feltöltésre 2013-ban, tél végén került sor. A vízszint beállítását a diverz vízi életközösségek kialakulását lehetővé tevő szinten, az üzemvízszint alatt állítottuk be. 2013-ban már költött itt gulipán (*Recurvirostra avosetta*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) és fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*) is. A jelentős téli csapadék következtében a rekonstrukcióra csak a későbbiekben tervezett Fövényes-tóban is tartós vízborítás alakult ki, ennek következtében ott telepesen fészkelte a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) és a szürke gém is. 2014-ben új fészkelő fajként megjelent a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*).

5.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2014-ben is sikerült elvégeznünk a láprét kaszálását és a széna lehordását is. A széna lehordását a csapadékos időjárás nehezítette, de a Corvinus Egyetem gyakorlaton lévő hallgatóinak segítségével sikerült elvégezni. A láprét állapota a rekonstrukció kezdete óta sokat javult, a leginkább veszélyeztetett fajok (*Pinguicula vulgaris*, *Dactylorhiza ochroleuca*, *Liparis loeselii*) állománya stabilizálódott. A felső szakaszokon a nádas visszaszorítása érdekében intenzívebb kezelésre van szükség, ezért a következő évben meg kell próbálni a kb. 1 hektáros területen két kaszálást elvégezni.

5.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka (*Maculinea* sp.) állomány élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008-ban, majd 2010-ben és 2011-ben más forrásokat próbáltunk keresni az élőhely-rekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak élőhelyvédelmi irányelv II. függelékű nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), lápi szitakötő (*Leuchorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányainak további térhódítását sikerült megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt. A munka megvalósítását a források hiánya mellett az igazgatóság által kezelt területekbe beékelődő, idegen tulajdonban szereplő, egykori tőzegbánya (kivett) jelenlegi tulajdoni helyzete akadályozta meg korábban. A probléma megoldását a terület állami tulajdonba vétele, megvásárlása oldotta meg, így a víz visszatartás nem sért a jövőben idegen érdekeket és a terület vízgazdálkodása – megfelelő vízellátottsági viszonyok mellett – a közösség számára kedvezőbb feltételek biztosítása felé mozdítható el. A jelenleg még a korábbi bérleti szerződésének lejártáig horgásztóként működő egykori tőzegbánya vízszintjének emelése, víz visszatartás és hínár növényzet (kivált kolokán) nagyobb arányú tényerése alkalmassá teheti a területet egy lápi póc szaporító hely kialakítása számára.

2013 év elején megkezdtük a becserjésedett szegélyek megtisztítását. A kézi munkával végzett tisztítás eredményeképp közel 2 ha rét vált kaszálhatóvá.

5.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Osl-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – 2010-ben pozitív elbírálást nyert, így 2011-ben megkezdődhetett a projekt előkészítése, majd az első ütem kivitelezési munkái is lezajlottak. Jelenleg a második ütem van folyamatban, a program teljes megvalósulásáig egyelőre a Kardos-ér kap bővebb vízellátást a Répcéből.

5.3.7 Fertőbozi rét rekonstrukciója

A 2013 évhez hasonlóan a korábban megkezdett láprét rehabilitáció folytatásaként, a korábban a rekettrefűz állománytól megszabadított területen, a felverődött sarjak visszaszorítása zajlott, egytengelyű alternáló kaszával. A munkálatok folytatását az év során állandó jelleggel meglévő magas vízborítás nem tette lehetővé, géppel nem lehetett a területre bemenni. A réttel határos csatornában és egyéb kisvizekben a lápi póc esetleges előfordulásának ellenőrzésére történt mintavételek negatív eredményt hoztak eddig. A jelenlét tényének biztonságos kizárása a visszatelepítés szempontjából lényeges!

5.3.8 A kistalajvidéki meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója

A HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal (a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügy-nöksége jogutóda), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. konzorciuma 2009-ben Life+ pályázatot (LIFE08 NAT/H/000289) nyert a Győr környéki katonai használatú területek homoki élőhelyeinek helyreállítására. A *„Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain”* pályázat keretében a katonai használatú területeken meglévő homoki gyeppek állapotának javítására törekednek. Az akciók keretében eltávolítják a területen élő özönnövényeket (bálványfa, akác, selyemkóró) (C1 akció), égetéssel, kaszálással és gereblyézéssel eltávolítják a felhalmozódott vastag fűavart (C2 akció), megtörténik az illegálisan lerakott hulladék összegyűjtése és biztonságos megsemmisítése (C5 akció), elbontásra kerülnek a korábbi katonai használatból visszamaradt építmények, betonozott felületek (C5 akció), kisebb területeken kísérleti jelleggel helyreállítják az eredeti domborzatot és a C5 akció keretében megtisztított területeken helyreállítják a homoki gyepet (C4 akció). Az év során befejeződtek az épületbontások és a domborzati rekonstrukciók, megtörtént a nyílt talajfelszínnek gyepesítése is. Előrehaladott az özönnövények visszaszorítása, elsősorban az akác, a bálványfa és a selyemkóró esetében.

15. táblázat: Élőhely-rehabilitációk az Igazgatóság működési területén

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikések	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás.
3	Kistóalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás.
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció
7	Fertőbozi rét rekonstrukciója	6	Láprét	Rekettyefűz visszaszorítása
8	A kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója	250	Homoki gyep, erdőssztyep	Özönnyvény irtás, mesterséges objektumok felszámolása, illegális hulladék összegyűjtése

5.4 Fajmegőrzési tevékenység

5.4.1 A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Egyes fajok esetében (pl. rákosi vipera) az állományfelmérések eredményei csökkenésre utalnak, de a bekövetkezett változások az észlelési valószínűségekre is hatnak, így ennek hatásait csak több évben végzett felmérések eredményeinek összevetésével tudjuk majd értékelni.

Működési területünk Ausztriával és Szlovákiával is határos, ezért több állatfaj (különösen madárfajok esetében) figyelembe kell venni, hogy a populációk évről-évre változó diszperziót mutatnak a működési területünkön lényegesen nagyobb léptékben. Különösen a telepesen költő fajok esetében a több évtizedre visszanyúló adatok rámutatnak az eloszlások időben változó dinamikájára. Ennek hatásait csak a regionális léptékű változások értékelésén keresztül tudjuk megítélni majd.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

5.4.2.1 Hagymaburok kosbor (Liparis loeselii) és lápi hízóka (Pinguicula vulgaris)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj 10 évvel ezelőtt a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelni, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben és 2011-ben nem sikerült megtalálni a növényt. 2012-ben 37 tövet sikerült találnunk.

A lápi hízóka esetében az ideiglenes volt legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni. 2011-ben egyetlen tövet sem találtunk, aminek az okát egyelőre nem ismerjük. 2012-ben 122 tövet számoltunk meg.

Mindkét faj esetében az állomány erősen ingadozó megfigyelt egyedszám mellett stabilnak tűnik, ami a megőrzési tevékenység eredményességét igazolja.

5.4.2.2 Pókbangó (Ophrys sphecodes)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarhával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2011-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai lelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2013-ban a faj ismert lelőhelyein csak ellenőrző bejárásokat tartottunk, a bejárások során új veszélyeztető tényező nem került kimutatásra.

5.4.2.3 Méhbangó (*Ophrys apifera*)

A Szigetközben 2013-ban folytattuk a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációját. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve eddig folyamatosan végeztük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását. A kezelés hiányában 2011-re a veresgyűrűs som ismét teljesen elborította a lelőhelyet. 2012-ben el tudtuk kezdeni a lelőhely kezelését, a nyár folyamán a veresgyűrűs somokat levágtuk, a levágott ágakat a tél folyamán égettük el. 2014-ben a sarjak leverését sikerült elvégeznünk és a lelőhelyen a felhalmozódott szerves anyagot kigereblyéztük.

2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta. A területen Schmidt Dávid teljes felmérést végzett 2014-ben és számos új lelőhelyen találta meg.

2011-2012 során egy új állomány került elő a győri gyakorlóterületéről. A populáció egy része az AUDI beruházási területen élt, a veszélyeztetett tövek (5 tő) áttelepítésre kerültek, de nem éltek túl. A korábbi lelőhelytől nem messze újabb töveket sikerült találni 2013-ban egy kis fenyvesben.

A tavalyi év a faj szempontjából kifejezetten kedvező volt, minden lelőhelyen a korábbi évekénél nagyobb mennyiségben virágzott. Az év során gyűjtött adatok feldolgozása és összesítése folyamatban van.

5.4.2.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

A Hanságban „A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ projekt lezárását követően 2014 évben három kijelölt mintavételi területén, a Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon tovább folytatódott a rákosi vipera állományok monitoring vizsgálata. Ez év folyamán, tíz terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 7 jeladóval el nem látott rákosi viperát észleltünk, a Polgár-Pintér Hanyban és a Fűzfaszigeten. A kibocsátott és jeladóval ellátott egyedek rádiótelemetriás követését Halpern Bálint végezte. A megfigyelt hét egyed közül négy újszülött és három ivarérett példányt azonosítottunk. A befogott hat egyed között három hím és ugyanennyi nőstény volt.

A Fűzfaszigeteken négy egyedet észleltünk, amelyek az azonosító felvételek elkészítése és méreteik felvétele után a befogás helyszínén lettek szabadon eresztve. A Nagy-domb a visszagyepesített élőhelyén az erősen elszaporodott mezei pocok állomány a lucernát nagy területen kiirtotta, fedetlenül hagyva a felszínt, takarás és búvóhely nélkül a 2013 őszén a Rákosi vipera-védelmi Központból kihelyezett rákosi vipera állományt. Az ideiglenesen felállított villanypásztor vadhálóval erősített elektromos kerítésre történő cseréje elengedhetetlen a faj védelme érdekében ezen élőhelyen is. A Polgár-Pintér Hanyban terület kezelés céljából kis létszámú juh állomány került kihelyezésre. A mintavételek során itt három újszülött rákosi viperát észleltünk, amelyek feltételezhetően a kihelyezett állomány utódai lehetnek.

A hansági rákosi vipera állományok védelmének fontos eleme – a területkezelés átalakítása mellett – a ragadozónyomás csökkentése. Az emlős ragadozók ellen hatékony eszköze lehet a kombinált vadkerítés, a predációt okozó túlszaporodott emlősök állományszabályozása, riasztás. A megfigyelések szerint a visszatelepítés sikeres volt, az állatok többsége életben maradt. 2015-től tervezzük a visszatelepítés folytatását.

5.4.2.5 Lápi póc (Umbra krameri)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak, 2002-re a térségben nem maradt ismert népessége.. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta további pontokról is sikerült kimutatni. A Lébényi forrás-tavak felső tavából (a korábban ismert tápláló csatornával közvetlenül összefüggő területről) az ÉDUKÖVIZIG szakemberei kimutatták a faj jelenlétét, mely a horgászto működésével és vízpótlási rendszerének kialakításával kapcsolatosan jelenít meg természetvédelmi igényeket a jövőben.

A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, öfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el. Nagyobb denzitásban került elő a tavak kifolyó árkából is.

A Szigetközben a mentett oldali vízpótló rendszer ökológiai célú átalakítását szolgáló élőhelyrekonstrukciós projekthez (KEOP, ÉDUKÖVIZIG) kapcsolódó vizsgálatok, valamint a szigetközi Interreg program (FHNPI) felmérései új, meglepő eredménnyel szolgáltak, a Szigetközből kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából (Bácsai-csatorna vízrendszere), melynek fenntartása érdekében a projekt végrehajtásának ütemezését és bizonyos feladatok elvégzését módosítani kellett korábban. Ebben a folyamatban a FHNPI szakemberei jelentős koordináló feladatot láttak el. Az év folyamán a Bácsai-tó kialakításával kapcsolatosan zajlottak munkák, melyek szintén érintették a lápi póc népességét. Az itteni népesség védelmének érdekében a tervezett kotrás kivitelezésének módosításával egy védett öböl került kialakításra, ahol nem történt semmiféle zavaró beavatkozás, míg a tó többi részén – az eredeti tervnek és a lakossági kívánságnak megfelelően – lezajlott a meder mélyítés és a parti zónában parkerdő kialakítása történt meg. Tájékoztató tábla kihelyezése szerepel még a lápi póc népességgel kapcsolatos ismertetővel. A lápi póc zárt területeken való szaporítására és visszatelepítésére irányuló KEHOP pályázatot készítettünk és nyújtottunk be.

A hansági csatornahálózat további pontjain került a lápi póc kimutatásra, azonban a rendszeresen zavart, kotort, illetve áramló vizekben nem, vagy csak igen kis egyedszámban található meg.

5.4.2.6 Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hüllőpopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkeelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a továbbbepítésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítést folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban már tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. A KEOP-ból elnyert támogatásból 2011-ben újabb, 1080 m-es szakaszon épült ki a terelő-áteresz rendszer, amelynek üzemeltetése 2012-ben megkezdődött, ennek során új átjáró típust teszteltünk kiváló eredménnyel. A terelőrendszer rendszeres karbantartását évente két alkalommal önkéntesekkel és szakmai gyakorlat keretében diákokkal végezzük el. 2014-ben havária jellegű eseményre nem került sor.

5.4.2.7 Hangyaboglárkák (Maculinea sp.)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübgoglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzásdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat. A munkák végzésébe hazai és külföldi önkéntesek is bekapcsolódtak. A korábban vizsgált területek és fajok mellé az Ebergöci-láprét esetében a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) népszerűség és – egy véletlen égetés következtében – a felhalmozódott fűalom égetéssel való eltávolításának követő vizsgálata is felsorakozott. A területen legalább 10 éve nem történt kaszálás, ez egyfelől zsombékos szerkezet kialakulását tette lehetővé, ami igen kedvező, másfelől viszont egyes foltokon erőteljesen beindult a cserjésedés, máshol nádasodás, illetve *Solidago* elszaporodás jelent veszélyt. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a vegetációban nem esett kár és a boglárkalepke népszerűség is túlélte a tüzet, sőt, igen abundánsnak bizonyult. 2014-ben gyakorlatosok és önkéntesek segítségével invázió fajok (*Solidago*) eltávolítás, valamint a fűzbokrok óvatos gyérítése zajlott. A területen jelentős vízborítás volt az egész évben, mely a *Maculinea* népszerűség számára már helyenként valószínűleg egy kissé az optimum fölötti volt, vagy az előző év magas népszerűsége miatt a hangyagazdák kolóniái merültek ki, így a korábbi éveknél alacsonyabb volt a rajzó lepke népszerűség abundanciája.

A 2012-ben, Himód-Gyórá térségében felfedezett, újabb, igen erőteljes, 3 *Maculinea* hangyaboglárka népszerűség felmérése – szakdolgozók és külső szakember segítségét igénybe véve – 2014-ban folytatódott, a korábban becsültnek megfelelő, igen erőteljes állomány jelenlétéről nyertünk így adatokat, melyen – a többi, hasonló, *Maculinea* élőhellyel szemben – nem volt jelentős, tartósabb vízborítás, a legnagyobb hangyaboglárka abundanciát az összes terület közül itt találtuk. A népszerűség megőrzése és élőhelyének javítása érdekében a tulajdonosokkal tárgyalásokra lesz szükség.

5.4.2.8 Ezüstsávós szénalepke (Coenonympha oedippus)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népszerűséget 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2009-től minden évben folytak tovább.

A mintaterületül kiválasztott „Háromszögletű rét” területén, egyes foltokon egytengelyű alternáló kaszával, illetve motoros kaszával kísérletek történtek cserjeirtásra és *Solidago* állomány gyérítésre, ám az egyenetlen terep miatt csak nagyon kis foltokban sikerült az eredeti növényzet felszabadítása. Vontatott, vagy függesztett, traktor által meghajtott munkagépekkel a kaszálás és/vagy szárzúzás elvégezhető lenne, azonban ezek a gépek a rétek mikrodomborzati változatosságát, több szintű növényzetét és zsombékos szerkezetét tönkre tennék, így nem kerülhetnek itt alkalmazásra. Egyelőre csak az egyedi cserje eltávolítás és kisebb léptékű, sávos

kaszálás jöhet csak szóba. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos további kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön, valamint az újonnan kialakított élőhelyek – gyepek – benépesülésére is lehetőség nyíljon. Ebben az évben – kísérleti jelleggel – a területen mozgó vadgazdálkodók által készített, szárazúzóval letakarított feltáró, cserkelő utak és lősávok készítése során az erősebben becserjésedett foltok közül néhány hely ki lett takarítva.

5.4.2.9 Szitakötők (Odonata)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népség az egykori tőzegtánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég kipusztult a Fertőből). A mintaterületen való exuvium számlálás során a tőzegtánya népsége igen alacsony volt az idén, bár a környező területeken – nyilván a Fertő belső tavaiból származó – imágókat lehetett találni. A lápi póc szaporító állomás – a megfelelő vízgazdálkodási intézkedésekkel (víz visszatartás) – a lápi szitakötő állományának megerősítését is szolgálni fogja.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2011-ben is, az egyes kisvízfolyások, csatornák vizsgálatával. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás és a hozzá tartozó vízrendszer néhány további eleme ad otthont a faj jelentős állományának. A korábban is vizsgált szakaszok közül némelyik vízellátottsága jelentős romlást mutatott már a tavasszal is, nyárra pedig teljesen ki is száradt, így a népségben bizonyos mértékű visszaszorulás fog mutatkozni. Mivel a faj a régióban – a Fertő parti csatornák kivételével – jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzés célkitűzéseivel. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan. A hansági díszes légivadász állomány nem túl erőteljes, de kimutatható, stabilizálása érdekében bizonyos csatorna és árok szakaszok folyamatos, átöblítendő vízzel való ellátottságát biztosítani kell és a kotrási munkák féloldali elvégzését kell kikötni. Amennyiben az Észak-Hanság keleti részén sikerül jelentősebb, stabil állományt létrehozni, a Szigetközbe való visszatelepülés is elképzelhetővé válik (hasonlóan a *Somatochlora flavomaculata* fajéhoz).

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2013-ban is folytatódott. A népség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni. Ezek lényeges eleme a vízfolyások fölötti árnyaló állomány folyamatos fenntartása és a meder természetes fejlődésének, lefutásának szabad érvényre juttatása. A faj itteni népségének vizsgálatába sikerült ismét szakdolgozókat is bevonni, miáltal a vizsgált területek kiterjesztése is megtörtént olyan szakaszokra és völgyekre, ahol korábban nem sikerült a faj jelenlétét és tenyésztését kimutatni, ennek eredményeként az Óbrennbergi-völgyből is megkerült a *C. he-*

ros lárvabőre és imágója, továbbá összehasonlító vizsgálatokra került sor a *Cordulegaster heros* és *C. bidentata* fajok lárváinak élőhelyi igénye közt, a szomszédos Kőszegi-hg. népességének vizsgálatára is kiterjesztve a felméréseket.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik. Új adatok ebben az évben csak a Soproni-hegységből kerültek elő, de csak imágó alakra vonatkozóan. Ezek tenyésző helye – minden bizonnyal – a hegység ausztriai oldalára eső, bővebb vizű patakok némelyike lehet.

5.4.2.10 Túzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 300 teelő példány) védelme során fő feladatunk a Mosoni-síkon mint Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Terület-en folyó gazdálkodás felügyelete, ellenőrzése. A tűzok lassú állománynövekedése a tárgyévben tovább folytatódott, aminek látványos eredménye egy új dürgő- és fészkelőhely kialakulása volt Mosonszolonok határában – itt a gazdálkodó korlátozására is sor került az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség közreműködésével.

5.4.2.11 Ragadozómadár védelem

Tárgyévben is folytattuk a nappali (*Falconiformes*) és éjszakai (*Strigiformes*) ragadozó fajokra irányuló védelmi tevékenységet, amelynek alapja a rendszeres monitoring volt. Ennek során 8 pár rétisas (*Haliaeetus albicilla*) 4 pár parlagi sas (*Aquila heliaca*), 6 pár kerecsen sólyom (*Falco cherrug*), valamint 4 pár hamvas rétihéja költését regisztráltuk. E fajok költési sikere rendkívül alacsony volt, főként a kedvezőtlen tavaszi időjárás miatt. A szélerőmű parkok közelében fészkelő párok fiókáinak jeladóval történő ellátása idén is folyt (idén 1 pd kerecsensólyom lett felszerelve).

Pályázati források (interreg) felhasználásával megkezdtük a gyakori fajok monitoringját (l. a 4. 1 fejezetben) és továbbra is folytatjuk harcunkat az egyre kevésbé együttműködő áramszolgáltatókkal az áramütéses pusztulások mérséklése céljából, mely során 20 fölötti védett madárfaj elhullását regisztráltuk. (Különösen a fehér gólyák száma volt magas, összesen 11 pd – ez részben az év második felének rendkívül csapadékos időjárásának volt köszönhető)

A bagolyfajok (*Stigiformes*) védelme során idén elsősorban a réti fülesbagoly inváziója kötötte le figyelmünket. E faj költése soha nem látott méreteket öltött 2014-ben, ami a mezei pocok gradációjának volt köszönhető. Szinte minden költőpár mg-i kultúrában költött – és elsősorban a Mosoni-síkon – ezért ezek felkutatása, a gazdálkodókkal egyeztetése és védőzóna kialakítása volt a fő feladatunk. Becsléseink szerint 20-30 pár költött – jó részük sikeresen.

A fekete gólya (*Ciconia nigra*) monitoringjára idén nem tudtunk elegendő energiát fordítani, kivéve a Szigetközt, ahol 10 pár költését regisztráltuk.

5.4.2.12 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (több mint száz pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgépes területellenőrzés során, az állomány 2013-ban némileg csökkent a költési időszak kedvezőtlen időjárása miatt.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany és a 2013-ban elárasztott Oslai-Hany) vizes élőhely-rekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő

jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2014-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem. Mindkét élőhely közös problémája az invazív predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal.

5.4.2.13 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein mintegy 220 fészek ismert, amelyből 153 fészek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az ÉDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja.

A lakott fészkek közelében elhelyezkedő közép feszültségű oszlopok szigetelését kiemelt fontosságú feladatként végezzük a kirepülő fiatalok áramütés elleni védelme érdekében.

5.4.2.14 A Győr keleti iparterület körüljárását biztosító utak építéséhez kapcsolódó mentési munkák

A nyomvonalon a mentési munkák 2011. október 28-án, az előzetes időtervnek megfelelően befejeződtek. A 2011-es mentési év során 37 ültetési pontra 3656 tő növény került elhelyezésre. A befogadó helyek utókezelési munkáit 2014-ben elvégeztük, így sor került a kisarjadt akácok mechanikus és kémiai kezelésére, a gyomosodó területrészek kétszeri kaszálására és a területen rendszeresen összegyűjtöttük a szemetet.

A 2014. évi monitoring keretében az összes ültetési helyen található védett növény felmérésre került a május és július közötti időszakban. A több alkalommal történő felkeresését és számolást az egyed fajok elnyújtott virágzása indokolta.

Összesítés	Áttelepített tövek száma	Megfigyelt tőszám 2014	Kihajtási arány
Dianthus serotinus	374	148	39,6%
Linum tenuifolium	682	76	11,1%
Orchis coriophora	6	0	0,00%
Orchis morio	103	48	46,6%
Orchis militaris	14	1	7,10%
Oxytropis pilosa	2477	17	0,7%
	3656	290	7,9%

A jelen adatok alapján az áttelepítés nem igazán nevezhető sikeresnek, hiszen az áttelepített egyedek több, mint 90%-a az áttelepítést követő második-harmadik évre biztosan elpusztult. Nagyobb probléma, hogy a virágzó egyedek által elhullajtott magokból sem keltek ki új egye-

dek (kivéve árlevelű len), így új, életképes populációt nem sikerült eddig kialakítani. Az összességében 7,9%-os megmaradási arányt nem egyetlen tényező, hanem a körülmények összessége okozza. Az áttelepítés éve, illetve az azt követő első év kifejezetten aszályos volt, amikor az áttelepített fajok többsége teljesen természetesen visszahúzódik vagy visszaszorul. Az orchideák esetében az áttelepítés esélyét korábban nem becsültük túl magasra, a korábbi tapasztalatok alapján az átültetést követő második, harmadik évre általában eltűnnek a példányok. Az idei év kedvező időjárási körülményei valószínűleg jót tettek a kitelepített egyedek hosszú távú megmaradásának is. A csajkavirág esetében korábban is voltak már tapasztalatok, az áttelepítést ritkán éli túl a faj, ellenben magról általában jól szaporodik. A Szitás-dombon azonban a magvetések sem voltak sikeresek, szinte kizárólag az árlevelű len esetében tudunk megfigyelni magról kelést.

A befogadó hely kezelése egyértelműen jót tett a Szitás-domb korábban is meglévő védett növényeinek, Ezek ismételt felmérését csak a következő évben fogjuk elvégezni, de jól látható, hogy a bunkós hagyma állomány a sokszorosára, míg a kései szegfű állománya legalább a kétszeresére nőtt a kezelések következtében.

5.4.2.15 A Győr keleti iparterület kialakításához kapcsolódó mentési munkák

A 2011-2012 során áttelepített védett állatok esetében monitorozási tevékenységet nem végeztünk. A magyar futrinka esetében az intenzív monitorozási tevékenység (jelölés-visszafogás) várhatóan nagyobb kárt okozna, mint amennyi eredményt hozna, a kételtűek és hullók pedig a kibocsátási helyet már régen elhagyták és a környező területeken kerestek élőhelyet magunknak, így vizsgálatuk nem lehetséges.

Az egyedileg áttelepített 66761 védett növény egyed, illetve a magvetések eredményességének vizsgálatát minden ültetési helyen elvégeztük. Az befogadó helyeken összesen 8514 egyedot sikerült megtalálni, ami összességében 12,8%-os megmaradási arányt jelent.

A tavaszi hérics (*Adonis vernalis*) esetében valamelyest csökkent a megmaradási arány (42,3%), ettől függetlenül sikeresnek értékeljük az áttelepítést. A mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*) esetében 2014-ben nem egyértelműen különböztethetők meg a túlélő és az eredetileg jelen lévő növények, ettől függetlenül csaknem 100%-os a megmaradási arány.

A vitézkosbor (*Orchis militaris*) megmaradási aránya jelentősen javult, a korábbi 34,3%-ról 46,3%-ra, ezzel megfordult a korábbi csökkenő tendencia. A javuló tendenciát tapasztaltunk az agárkosbor (*Orchis morio*) esetében is, ahol a korábbi 2,7%-ról 13,3%-ra javult a megmaradási arány, illetve a bunkós hagymánál (*Allium sphaerocephalon*) és az árlevelű lennél (*Linum tenuifolium*) is.

Romló megmaradási tendenciát tapasztaltunk a kései szegfű (*Dianthus serotinus*), a homoki fátyolvirág (*Gypsophila fastigiata*), a homoki vértő (*Onosma arenaria*), a homoki szalmagypár (*Helichrysum arenarium*), a poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*) és a csajkavirág (*Oxytropis pilosa*) esetében.

A pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*) esetében az átültetett egyedek nem éltek túl, de magszórásból szinte mindenhol észlelhető mennyiségben kihajtott a harmadik évben.

Továbbra is teljesen sikertelennek tekinthető a szártalan csűdfű (*Astragalus excapus*), a holdviola (*Botrychium lunaria*), a méhbangó (*Ophrys apifera*), a kisvirágú pacsirtafű (*Polygala amarella*) és a kései pitypang (*Taraxacum serotinum*) áttelepítése. Ezen fajoknál az áttelepített egyedek nem vagy csak nagyon csekély mennyiségben (1-2%) éltek túl a beavatkozást.

16. táblázat: Fajmegőrzési tevékenység az Igazgatóság működési területén

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypáasztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és lápi hí-zóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton	-	V	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj védelmét szolgáló LIFE+ projekt beindítása.
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Korlátozások elrendelése és betartatása a gazdálkodókkal a fészkelőhelyek közvetlen környezetében, sérült egyedek begyűjtése, gondozása, elhelyezése, téli etetés.
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodók Fészkelőhelyek kijelölése, védelme és korlátozás elrendelése KTF-fel felé. Fészkelőhelyek kijelölése, védelme és korlátozás elrendelése KTF-fel.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea alcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépzés
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (Gomphidae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely fölvétele. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
14	Pókbangó (Ophrys sphecodes)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (Himantoglossum adriaticum)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fekete gólya (Ciconia nigra)	+	FV	Lásd. szöveges részben.
17	Védett fajok mentése Győr környéki beruházások területéről		V, FV	Lásd. szöveges részben

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2014-ben továbbra is javítottuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökolgazdaság, bio minősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

5.5.1 Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében

5.5.1.1 Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneiket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtezett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgázos, osztályozott, csomagolt) húsárúként értékesítjük. Távlati terveink piacutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, szárazárú gyártását célozzák meg. 2007 évben elkezdtük a terület és a rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni, ami további piacutatást indukál. 5 éve a Hortobágyi NP KHT-val a HIPP bébitápszer gyár beszállítói vagyunk biohús tekintetében 6-8 t/év mennyiségben.

5.5.1.2 Magyar bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket hasznosítjuk. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürke marha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyész-növendék állatok létszámát növelni az állományon belül. Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdtük el, részben saját szaporulatból, részben Körös-Maros NPI állatainak a felvásárlásából.

5.5.1.3 Hortobágyi racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2009-ben már elértük, hogy ismert származású jerek és kosbárányok gyarapítják a nyáj számát.

Hosszabb távú terveinkben az állatállomány szinten tartása a cél, komolyabb területvásárlásra már nincs lehetőség a Nemzeti Parkban ezért ez meghatározza az állatállomány létszámát. Szaporulat nagyobb részt eladásra kerül.

17. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2014-ben
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	667	6
	Tenyészbika	30	-2
	Üsző	15	-17
	Választási üszőborjú	392	-79
	Választási bikaborjú	135	-25
	Bikaborjú	123	123
	Üszőborjú	157	157
	Növendék bika	44	-16
	Összesen:	1563	147
Bivaly	Tehén	126	20
	Növendék üsző	73	4
	Növendék bika	60	17
	Borjú üsző	63	17
	Borjú bika	30	-15
	Tenyészbika	4	0
	Összesen	356	43
Juh /Racka/	Anyajuh	332	-61
	Tenyészkos	12	0
	Jerke toklyó	201	-52
	Kos toklyó	30	-16
	Jerke bárány	129	129
	Kos bárány	87	87
	Összesen:	791	87
Juh/cikta/		27	27
		0	0
Juh/cigája/	Anyajuh	4	0
	Kos	2	2
Őshonos baromfi		280	0
Mudi		2	0
Komondor		1	0
Mangalica sertés		14	14

5.5.2 Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

Az Igazgatóság kezelésében és fenntartásában jelenleg nincs tájfajta gyümölcsös kert, vagy egyéb génmegőrző bemutató kert.

5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1 Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

- Igazgatóságunk működési területén 85 696 ha üzemtervezett erdő található, ez a teljes működési terület 21%-a. Az összes erdőterület 86%-a, azaz 74 026 ha tartozik valamely védelmi kategóriába. Ebből 5 620 ha fokozottan védett, 31 640 ha védett és további 36 766 ha nem védett Natura 2000 terület.
- Működési területünkön erdőgazdálkodás az érvényes erdőtervek alapján folyik.
- A nem védett, de Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületekre vonatkozó kezelési javaslatok kidolgozását 2012 évben megkezdtük, majd 2013 évben folytattuk a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítésére irányuló pályázat keretében. Az elkészült fenntartási tervek 2014. évben széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetést követően kerültek felterjesztésre, majd jóváhagyásra. A jóváhagyott fenntartási tervek felkerültek az Igazgatóság honlapjára, ahol az érintett erdőgazdálkodók számára elérhetőek.

5.6.2 Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

- Igazgatóságunk erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben folytat. Igazgatóságunk vagyonkezelésében 1 215 ha erdő található.
- Az állományokat 24% nemesnyár, 22% hazainyár, 22% egyéb lágy lomb, 10% tölgy, 7% egyéb kemény lomb, 6% akác, 2% bükk, 1% cser és 6% fenyő alkotja.
- Az erdőrészetek üzemmódonkénti megoszlása: 77,13 ha Átalakító, 203,60 ha Faanyagtermelést nem szolgáló és 664,02 ha Vágásos. A fennmaradó 244,75 ha fa egyéb, faállománnyal nem borított terület, illetve az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület.
- Tavaszi erdőfelújítást egy erdőrészletben végeztünk 2,28 ha-on, hazainyár célállománnyal.
- 2011 óta folyamatban lévő erdőtelepítések (KST célállomány) területe változatlanul 8,65 ha. 2014. évben újabb erdőtelepítésre nem került sor.
- Pótlásra 9 erdőrészletben került sor, az érintett terület 3,66 ha.
- Az erdőfelújításra és a pótlásokhoz 12 000 db szürkenyár csemete került elültetésre.
- 27 erdőrészletben, összesen 65,31ha folyamatban lévő erdősítés ápolása történt meg a célállománytól függően 2, illetve 3 alkalommal.
- Befejezettként 4,53 ha folyamatban lévő erdőfelújítás került átvételre.
- 2013. évben bejelentett, 2014. évre áthúzódó fahasználat 2,20 ha (300 m³) véghasználat (TRV) és 1,90 ha (30 m³) nevelővágás (TKGY).
- 2014. évben bejelentett és elvégzett fahasználati tevékenység: 3,18 ha (1266 m³) véghasználat (TRV), 11,89 ha (707 m³) nevelővágás (NFGY), 0,05 ha (24 m³) egészségügyi fakitermelés (EÜ) és 1,0 ha (30 m³) szálalás (SZÁL). A bejelentett fahasználatok

közül időjárási okokból 3,67 ha (80 m³) nevelővágás (NFGY) 2015. évre áthúzódott. A fahasználat 2015 januárjában befejeződött.

- Az Igazgatóság által 2013. évben „Erdőszerkezet átalakítás” jogcímen igényelt EMVA támogatás kifizetése megtörtént.
- A „rákosi Vipera védelme a Kárpát medencében” LIFE+ pályázat keretében 2 erdő-részlet – 18,8 ha terület – mezőgazdasági művelésbe vonását az Erdészeti Igazgatóság a korábbi években engedélyezte. A gyepterület kialakítása megtörtént.
- Az év során idősebb állományainkban kis területen széltörést (0,01 ha), illetve szél-döntést (0,26 ha), a part mentén hódkárt (0,40 ha), míg a folyamatban lévő erdősítésekben belvízkárt (0,40 ha) és elszórtan némi minőségi vadkárt (2,37 ha) észleltünk. A károkat az észlelést követően jeleztük az aktuális erdővédelmi kárbejelentő lapokon.
- Az Igazgatóság mag és csemetetermelést nem végzett.
- Erdőfelújítási hátralék nincs.
- Hatóság által kiszabott bírság nem volt.
- Saját megvalósítású erdőkezelést (SZÁL) 1,00 ha-on 2 dolgozó végzett.

5.6.3 Részvétel a körzeti erdőtervezésben

- Igazgatóságunk közreműködik a körzeti erdőtervek elkészítésében. 2013. évben lezárultak az Észak-Hanság és Szigetköz ETK erdőtervezési munkái. Az új erdőterv határozatok 2014. év elején kerültek jóváhagyásra.
- 2014. évben megkezdődtek a Sopron-Fertőmelléki ETK részletszintű, valamint a Rábaközi-Iváni Cser ETK előzetes, előkészítő erdőtervezési munkái. Igazgatóságunk a rá háruló adatszolgáltatási és egyéb feladatokat teljesítette.
- A Sopron-Fertőmelléki ETK érintett erdőrészeire megtörtént a részletszintű adatszolgáltatás, valamint a Rábaközi-Iváni Cser ETK-re a természetvédelmi kezelési javaslatok kidolgozása.
- Emellett Igazgatóságunk minden évben, természetvédelmi szakvélemény formájában közreműködik a védett területeket érintő, éves erdőgazdálkodási tevékenység engedélyezési folyamatában.

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás

5.7.1 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2012. év során kis mértékben változott, mivel 33,3758 ha területet vásároltunk Sopron és Fertőszéplak községhatárokban. Így mintegy 0,5%-kal nőtt az állami tulajdon aránya az eddig is jelentéktelen magántulajdont csökkentve.

18. táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

5.7.2 Személyzet

A fővadással együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2014 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 4 fő az őrszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. A hivatásos vadászok közül 5 fő felsőfokú és 3 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Egy szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben – igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány szabályozásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

5.7.3 Gazdálkodás

A területen bérvadásztatás 2014-ben sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dúvad állományának apasztására, valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő őzállomány és a gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók – kiemelten a róka – állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálni. Ezeknek eredménye 2014. naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 8 gímszarvas, 4 őz, 29 vaddisznó, 8 róka volt. Társs vadászat, vízi vad vadászat továbbra sem volt a területen.

A területen a korábbi években megjelent az aransakál (*Canis aureus*) továbbra is megtalálható.

5.7.4 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aransakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

5.8 Halászati vizek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehér-tavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2014. év során, a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004. július 1. óta rendelkezünk. Tavaly az Igazgatóság halászati tevékenységének bevétele 8 683 e Ft volt. Ebből a horgász területi jegyek után 8 302 e Ft, míg a halász területi engedélyek után 381e Ft bevétel keletkezett.

A 2014.évben 3 fő őstermelő halász számára bocsátottunk ki halászati szerződést, halászati tevékenység folytatására. A halászok kettő halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Egy fő nyugdíjas halász csökkentett területen halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk. A Rákosi-öböl térsége szintén halászatmentes volt. Ez a terület a horgászaté. A halászati és horgászati víz térbeli elkülönítésével igyekszünk enyhíteni az örökös halász-horgász ellentétet.

Az év első hetére elkészültek a 2014.évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati, mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül 2014-ben 5000 kg kétnyaras pontyot, valamint 100 kg kétnyaras süllőt és 100 kg kétnyaras csukát telepítettünk a Fertő tóba.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

Az idei évben az NPI kezelésében lévő halászati vizek esetében nem merült fel kezelési probléma és a kezelési gyakorlat megváltoztatására sincs szükség a jelenlegi információink szerint.

19. táblázat: Halászati vizek

No.	A halászati vízter megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacsi-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

5.8.1 Védett vizek

A védett vizek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő tó jogi partvonalá által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

20. táblázat: Védett vízterek

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövényes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lapterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

5.8.2 Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007 óta halastó művelési ágban van.

21. táblázat: Védett halastavak

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Igazgatóságunk 2014-ben 5 település Mezőörs, Nyalka, Pázmándfalu, Rétalap és Tarjánpuszta közigazgatási területét mérte fel. A felmérések eredményeképp az felmért egyedi tájértékek száma előzeteseb 11-gyel gyarapodott a működési területünkön, de a felmérések még nem kerültek elfogadásra.

22. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérés-nél	Felmérés éve	Projekt
Ágfalva	Felülvizsgálat I.	22	2010	TÉKA
Agyagosszergény	Új felmérés	17	2010	TÉKA
Ásványráró	Felülvizsgálat I.	41	2010	TÉKA
Babót	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Bakonyszentlászló	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Barbacs	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Cirák	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Csáfordjánosfa	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Csorna	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Darnózseli	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Dénesfa	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Dör	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Dunakiliti	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaremete	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunaszeg	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaszentpál	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunasziget	Felülvizsgálat I.	31	2010	TÉKA
Ebergőc	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Egyed	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Egyházásfalu	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Fehértó	Felülvizsgálat I.	12	2010	TÉKA
Fertőboz	Felülvizsgálat II.	23	2010	TÉKA
Fertőd	Felülvizsgálat II.	45	2010	TÉKA
Fertőendréd	Új felmérés	9	2010	TÉKA
Fertőhomok	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Fertőrákos	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Fertőszentmiklós	Új felmérés	25	2010	TÉKA
Fertőszéplak	Új felmérés	26	2010	TÉKA
Gönyü	Felülvizsgálat I.	7	2010	TÉKA
Gyarmat	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Gyóró	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Győr	Felülvizsgálat I.	119	2010	TÉKA

Györladamér	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Györsövényház	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Győrújbarát	Felülvizsgálat I.	15	2010	TÉKA
Győrújfalú	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Győrzámoly	Felülvizsgálat I.	34	2010	TÉKA
Halászi	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Harka	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Hédervár	Felülvizsgálat I.	29	2010	TÉKA
Hegyeshalom	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Hegykő	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Hidegség	Felülvizsgálat II.	21	2010	TÉKA
Hövej	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Kapuvár	Felülvizsgálat I.	43	2010	TÉKA
Kimle	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Kisbajcs	Felülvizsgálat I.	24	2010	TÉKA
Kóny	Felülvizsgálat I.	18	2010	TÉKA
Kópháza	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Lébény	Felülvizsgálat I.	33	2010	TÉKA
Lipót	Felülvizsgálat I.	26	2010	TÉKA
Lövő	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Máriakálnok	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Mihályi	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Mosonmagyaróvár	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Nagybajcs	Felülvizsgálat I.	19	2010	TÉKA
Nagycenk	Felülvizsgálat II.	32	2010	TÉKA
Nagylózs	Új felmérés	18	2010	TÉKA
Nagyszentjános	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Nyúl	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Pannonhalma	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Pereszteg	Felülvizsgálat II.	16	2010	TÉKA
Petőháza	Új felmérés	16	2010	TÉKA
Pinnye	Felülvizsgálat II.	8	2010	TÉKA
Rábatamási	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Rábcakapi	Felülvizsgálat I.	5	2010	TÉKA
Rajka	Felülvizsgálat I.	17	2010	TÉKA
Ravaszd	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Röjtökmuzsaj	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Sarród	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Sopron	Felülvizsgálat I.	121	2010	TÉKA
Sopronhorpács	Felülvizsgálat II.	14	2010	TÉKA
Sopronkövesd	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Tényő	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Újkér	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Újrónafő	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Und	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Vámoszabadi	Felülvizsgálat I.	42	2010	TÉKA

Vének	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Vitnyéd	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Völcese	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Zsira	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Markotabödöge	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Cakóháza	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Maglóca	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Bezi	Új felmérés	14	2012	FHNPI
Enese	Új felmérés	3	2012	FHNPI
Farád	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Jobaháza	Új felmérés	7	2012	FHNPI
Bogyoszló	Új felmérés	11	2012	FHNPI
Bakonypéterd	Új felmérés	7	2013	FHNPI
Győrasszonyfa	Új felmérés	2	2013	FHNPI
Lázi	Új felmérés	5	2013	FHNPI
Mezőörs	Új felmérés	2	2014	FHNPI
Nyalka	Új felmérés	4	2014	FHNPI
Pázmándfalu	Új felmérés	2	2014	FHNPI
Rétalap	Új felmérés	1	2014	FHNPI
Táp	Új felmérés	2	2013	FHNPI
Tápszentmiklós	Új felmérés	1	2013	FHNPI
Tarjánpuszta	Új felmérés	2	2014	FHNPI

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

Igazgatóságunk a 481/2013. (XII.17.) kormányrendelet 42.§ d) alapján vett részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2014-ban Igazgatóságunk 188 eljárásban vett részt. A következő településekről érkezett megkeresés:

Abda, Babót, Beled, Bezenye, Bogyoszló, Bősárkány, Csorna, Darnózseli, Dunakiliti, Duna-szentpál Dunasziget, Écs, Egyházashalu, Feketeerdő, Gönyű, Győr, Győrladamér, Győrújbarát, Győrzámoly, Halászi, Hegyeshalom, Ikrény, Jánossomorja, Jobaháza, Kapuvár, Kimle, Komárom, Lébény, Levél, Lövő, Máriakálnok, Mezőörs, Mosonszentmiklós, Mosonszolnok, Mosonmagyaróvár, Mosonudvar, Nagycenk, Nagygeresd, Nagylózs, Nyúl, Pannonhalma, Pázmándfalu, Pér, Pér-Püspökhalap, Püski, Rábatotony, Röjtökmuzsaj, Sopron, Sopron-Balf, Sopronkövesd, Szany, Szárföld, Újrónafő, Vámoszabadi, Várbalog, Veszény, Veszprémvarsány, Zsira.

Éves szinten általában a véleményezési eljárások felénél szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi érdekeket. Azokban az esetekben, amelyekben észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szóbeli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A nagyobb városok (Sopron, Győr), illetve a szigetközi települések esetében gyakran hosszabb egyeztetésekre van szükség a terv jóváhagyása előtt. Néhány esetben nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevételünket, illetve nem minden esetben kaptuk meg a jóváhagyott dokumentációt, hogy azt összehasonlíthassuk a kiadott állásfoglalásunkkal. Több esetben is adatszolgáltatással járultunk hozzá a tervek készítéséhez (5).

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

2014. évben három településfejlesztési koncepció készítését kezdeményezték a települések Igazgatóságunk működési területén (Dunaszentpál, Nagygeresd és Komárom). A tervek kidolgozása előtt adatszolgáltatást nyújtottunk a településeknek.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a természetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőségektől, illetve a Minisztériumtól érkező megkeresések tájvédelmi vonatkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértői tevékenység során előkerült tipikus tájvédelmi problémák: szélrómúvek tájba illesztése, magas épületek takarása, légvezetékek kiváltása.

6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See – Hanság) projekten belül egy új kilátó létesült a Hansági-főcsatorna mentén, valamint három meglévő kilátót újíttunk fel (Nyirkai Hany , Nyéki-szállás, Borsodi-dűlő). Továbbá felújításra kerül a csornai illetőségű Eszreházy Madárvárta épülete.

A Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain (LIFE08NAT/H/000289) pályázat fő célja a katonai használatú gyepterületek (pannon homoki gyepek) helyreállítása, a tervezett főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, felhagyott katonai létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása, természetes domborzat helyreállítása. A pályázatban végzett tevékenységek következtében a tájkép alapvetően megváltozik, hiszen eltűnnek a mesterséges objektumok, illetve a tájidegen fafajú fás élőhelyek.

Kormányzati és a Nyugat-dunántúli Operatív Program keretében zajló kerékpárút építések szintén bírnak tájvédelmi jelentőséggel.

7. Projektek

a) KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0012 – A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója, megvalósítási szakasz

A Fertő tó előrehaladott és természetvédelmi szempontból nem kívánatos eutrofizációjának lassítása, a tó magyar oldalát jellemző déli „nádöv” vízellátásának javítása, ezáltal pedig a nádasok minőségének, egészségességének, a tavi biodiverzitás kedvezőbb ökológiai feltételeinek javítása. A Fertő tó részét képező déli „nádöv” belső vízellátását biztosító fő- és mellécsatornák és az ezeket összekötő körscatornák és keresztárok átteresztő képességének javítása kotrással, ezzel kedvezőbb vízáramlás biztosítása. A korábban alkalmazott technológia miatt a csatornák mindkét partján felhalmozott zagyából létesített depóniák megbontása, káros hatásuk kiküszöbölése a csatornák és a nádas területek közötti jobb vízcsere érdekében.

Időtartam: 2012. szeptember 25. – 2015. június 30.

Teljes költségvetés: bruttó 994.117.800 Ft, amelyből az FHNPI-re eső rész bruttó 24.924.780 Ft.

A célok érdekében tervezett tevékenységek: Fő- és mellécsatornák és az ezeket összekötő körscatornák és keresztárok rekonstrukciója, csatornák mentén korábban töltésszerűen felhalmozott depóniák rendezése. A tervezett csatornarekonstrukció során az előirányzott földmunkák volumene a következő: vízpótló csatornák kotrása: 269.500 m³, meglévő (áramlást akadályozó) depóniák megbontása: 50.000 m³ mennyiségben.

A projekt megvalósításától várt eredmények: A projekt az élőhely helyreállításával, fejlesztésével a közvetlen nádas területeken túl a teljes magyar oldali tórész nádasára és nyílt vizes területére kedvező hatást fejt ki. A jelen élőhely-rehabilitációs tevékenységek során megvalósuló nádas élőhely rekonstrukciók érdekében történő beavatkozásoktól elvárt legfontosabb hatás a nádas friss vízzel történő ellátásának hatására bekövetkező vízminőség javulása. A projekt eredményeként a magyar oldali nádas öv vízellátásának kvantitatív, ill. kvalitatív javulása a nádas állomány egészségi állapotát is javítaná. A projekt az itt élő növényfajok és védett fajok populációi számára kedvezőbb életfeltételeket biztosítana. Összességében a nádasok vízellátottságának javításával hosszú távon a jelenleginél kedvezőbb élőhelyi körülmények lennének biztosíthatók, mely természetvédelmi szempontból is előnyös.

2014-ben a megvalósítási munkára a közbeszerzés befejeződött, és elkezdődött a kivitelezés, amely várhatóan 2015 tél végére befejeződik. Az alkalmazott technológia a jelenleg elérhető legkorszerűbb, az elkészült csatornaszakaszok a terv szerinti minőségben működnek.

b) L00157 – Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See – Hanság)

A projekt célja a határon átnyúló összehangolás, és az ökoturizmus (madarászat) valamint a madármonitoring gazdasági és tudományos potenciáljának feltárása a Fertő-Hanság régióban (2 nemzeti park). Az osztrák és a magyar oldal intenzív összeköttetésével (koordináció), a madármegfigyelés infrastruktúrájának javításával, az egymással egyeztetett madártani tájékoztató anyagok, továbbképzések, internetalapú információs rendszeren alapuló adatbázis létrehozásával, valamint kísérő nyilvánossági feladatok révén a régió várhatóan nemzetközi pozíciót vív ki, és versenyképes lesz az ökoturizmus és a madármonitoring terén. A projekt minden új termékét átveszik a nemzeti parkok. Ennek közvetett következményeként határon átnyúlóan javul és leegyszerűsödik a természeti erőforrások menedzsmentje (ramsari területek, nemzeti parki területek).

A projekt vezető partnere (LP) a Biologische Station Neusiedler See, Illmitz, Abt 5-III Burgenländische Landesregierung, az 1. partner (PP1) az FHNPI, a 2. partner (PP2) a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel. A projekt megvalósítása 2012. július 1-től 2014. október 31-ig tart. A projekt teljes költségvetése bruttó 699.496 EUR, ebből az FHNPI-re eső rész bruttó 120.396 EUR (85 % uniós támogatás, 15 % hazai önrész). Munkacsomagok:

- Közös tudományos madártani programok kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- A madármegfigyeléssel kapcsolatos infrastruktúra kialakítása és javítása (megfigyelőtornyok, lesek) (PP1, PP2)
- Madártani információs anyag kiadása (PP2)
- Madártani továbbképzési lehetőség kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- Felhasználóbarát madártani adatbázis létrehozása (LP, PP1, PP2)
- Internetalapú madártani információs rendszer létrehozása (PP2)
- Madárgyűrűző létesítmények felújítása, átalakítása (Biol. Áll.- Esterházy Madárvárta) (LP, PP1)

2014-ben a projektben történt összes vállalkásunkat sikeresen teljesítettük. Ezek közül kiemelkedik az Esterházy Madárvárta és három madármegfigyelő kilátó teljes rekonstrukciója. 2015-ben lesz a projekt adminisztrációs zárása. 2014-ben elkezdődött a projekt célkitűzéseinek továbbfejlesztését szolgáló újabb pályázat előkészítése, egyidejűleg a tevékenységeket Igazgatóságunk saját forrásból fenntartja.

c) Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2012-ben a 43/2012. (V.3.) VM rendelet alapján pályázatot nyújtott be a fenti Natura 2000 területek 275/2004 (X.8.) kormányrendeletnek megfelelő fenntartási tervének elkészítésére. A Natura 2000 védelem célja a kiemelt jelentőségű fajok és élőhelyeik kedvező természetvédelmi helyzetének megóvása, illetve helyreállítása a helyi adottságokhoz igazodó gazdálkodási módok támogatásával. Ennek megfelelően a fenntartási tervek készítésének célja egyrészt a területhasználók, földtulajdonosok tájékoztatása a terület kijelölését indokló természetvédelmi szempontokról. Másrészt a területek gazdálkodóival közösen, egyfajta önkéntes szerepvállalásként megfogalmazott gazdálkodási előírások, melyek betartásával az érintettek közreműködnek a természeti értékek megőrzésében. Végül a nyílt tervezési folyamat során megismert konfliktusforrások megoldása, a tervezés során nyert tapasztalatok felhasználása a későbbi tervek kimunkálásában.

Érintett területek:

- HUFH20007 Péri repülőtér
- HUFH20010 Répce-mente
- HUFH20011 Rába
- HUFH30004 Szigetköz
- HUFH30005 Hanság

Az év során jóváhagyásra került a HUFH20007 Péri repülőtér fenntartási terve, valamint elkészült a másik négy fenntartási terv tervezet is, melyeket széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetést követően nyújtottunk be a Szakmai Bizottsághoz. A tervek 2014 év végén kerültek jóváhagyásra.

d) LIFE08NAT/H/000289 Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség (jelenleg HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal, vezető partner), a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. 2008-ban Life+ pályázatot nyert el az Európai Uniónál "Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain" LIFE08 NAT/H/000289 címen a HUFH20009 Gönyüi homokvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület homoki gyepeinek helyreállítására.

A pályázat teljes költségvetése 1737400 euro, melyből 1259580 euro az EU támogatás, 284880 euro a Magyar Állam biztosította társfinanszírozás és 192940 euro a partnerek által biztosított önrész.

A pályázat fő célja a katonai használatú gyepterületek (pannon homoki gyepek) helyreállítása, a tervezett főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, felhagyott katonai létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), monitoring.

Befejeződött az illegális hulladék összegyűjtése és az épületek bontása. A roncsolt felszíneken helyreállítottuk a domborzatot és megtörtént a gyepesítés is részben vásárolt, részben helyben gyűjtött fűmagból. A vetett gyepek szépen záródtak, de több helyen erős gyomosodás indult meg, melyet kaszálással kezeltünk. Az özönnövényeket mindenhol sikerült visszaszorítani, de 2015-ben még szükséges az utókezelések biztosítása. Igazgatóságunk elsősorban a monitoringban tevékenykedett, ahol a monitoring tervben meghatározott feladatokat elvégeztük.

e) LIFE07/NATH/H/000322 Rákosi vipera LIFE projekt

A pályázat terepi munkái 2013-ban befejeződtek, a pénzügyi elszámolást 2014-ben sikerrel elvégeztük. A projekt az Európai Bizottság által elfogadásra került. Ezzel párhuzamosan új LIFE pályázat dokumentációja került benyújtásra a korábbi partnerekkel közösen.

23. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2014. évi teljesítése
A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója (FHNPI – ÉDUKÓ-VIZIG konzorcium) 2.FORDULÓ	várható befejezés: 1. forduló: 2013. március 2. forduló: 2014. november	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közös projektje a Fertő-tó vízminőségének javítása (a nádasokban a vízáramlás biztosítása) céljából.	Teljes költségvetés: 994117800 Ft FHNPI rész: 24924780 Ft	Teljes költségvetés: 994117800 Ft FHNPI rész: 24924780	Befejeződött a kivitelezésre a közbeszerzés, a megvalósításhoz kötődő munkák elkezdődtek
A Fertő-tó / Neusiedler See Világörökségi Kultúrtáj területén lévő sárródi László-major kármentesítése	várható befejezés: 2015. április 30.	KEOP-2009-2.4.0 Szennyezett területek kármentesítése	A Fertő-tó vízgyűjtőjén lévő egykori Esterházy-majorsági ingatlan, az ún. László-major területén a korábbi TSZ használat révén nehézfémek és vegyszerszármazékok nagy koncentrációja van a terület alatt. Ezek eltüntetése a projekt célja.	546654000 Ft		A projekt az ütemterv szerint haladt 2014-ben is.
Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein	kezdet:2012.07.01 Várható befejezés: 2015.03.31.	ERFA vissza nem térítendő támogatás	A Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák területein megfigyelőhelyek létesítése, internetalapú információs adatbázis fejlesztése, továbbképzések szervezése, osztrák-magyar fajlista elkészítése és nyomtatása, monitoring eszközök beszerzése.	699495,58 EUR	120395,58 EUR	A projektben minden vállalásunk elkészült 2014-ben.
CONVIPURSRÁK (Rákosi vipera LIFE projekt)	várható befejezés: 2013. dec. 31.	LIFE07/NATH/H/00032 2 partner	A projekt átfogó célja a kiemelten veszélyeztetett rákosi vipera állományainak védelme Közép-Európában. Igazgatóságunk konzorciumi tag az MME által irányított pro-	Teljes költségvetés: 2331867 EUR FHNPI rész: 548354 EUR	Teljes költségvetés: 2010405 EUR FHNPI rész: 548354 EUR (EU + VM)	A projekt adminisztrációs zárása megtörtént 2014-ben.

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2014. évi teljesítése
			jektben, melynek keretében a fajhansági élőhelyeinek bővítése folyik, egykori élőhelyeinek visszaalakításával			
DANUBEPARKS 2	Befejezés: 2014. szeptember 27.	EU Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködés	Donau Auen NP (A) vezetésével összehangolt természetvédelmi tevékenységek a Duna menti védett területeken	Teljes költségvetés: 200 000 euró FHNP rész: 88 000 EUR		A projektben minden vállalásunkat teljesítettük határidőre. A projekt adminisztrációs zárása is megtörtént.
Kerékpárút-fejlesztések a Fertő-tájon	Várható befejezés: 2015. október 31.	Nyugat-dunántúli Operatív Program (2012-2013) aktív turisztika intézkedés	A Magyar Közút Nonprofit Zrt-vel közös konzorciumban a Fertő-tájon még hiányzó kerékpárútszakaszok megépítése, hiányzó kerékpáros forgalmi létesítmények kialakítása	805 millió Ft	805 millió Ft	Lefolytattuk az engedélyezéseket, egy közbeszerzési eljárást a kivitelezési munkákra az engedélyezéssel nem érintett szakaszok vonatkozásában. A kivitelezési munkák várhatóan 2015. tavaszán kezdődnek meg és 2015. őszén zárulnak.
Kisalföldi meszes homokpuszták LIFE projekt	várható befejezés: 2015. dec. 31	LIFE08 NAT/H/000289	A Honvédelmi Minisztérium konzorciumi vezetésével folyó projekt célja a Pannon homokpusztágyepek helyreállítása (ezen belül a főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), illegális motocrosspálya felszámolása, tanösvény kialakítása) a Győr környéki katonai területeken.	Teljes költségvetés: 475 478 850 HUF FHNP rész: 64 649 354 HUF	Teljes költségvetés: ~451704907,5 Ft (EU + VM) FHNP rész: ~61416886,3 Ft	A projekt megvalósítását folytattuk 2014-ben.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2014. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2014. évi teljesítése
Mezőgazdasági gép-üzem kialakítása Sarród-Lászlómajorban	Befejezés_ 2014. június 13.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztés	A Sarród-Lászlómajorban szeretnénk a természetvédelmi célú élőhely-kezelésekhez szükséges mezőgazdasági gépek-berendezések bázisát kialakítani	250 000 000 HUF	250 000 000 HUF	2014-ben a vállalásainkat teljesítettük a projektben és a projekt adminisztratív zárása is megtörtént
Mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztés a FHNP-ben (utak, kutak, gépek)	Befejezés: 2014. augusztus 31.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztés	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a mezőgazdasági utak rendbetételét célozza meg a projekt, továbbá a régi magyar háziállatok itatására új kutak létesítése, valamint egyes mezőgazdasági gépek beszerzése valószínűleg a projekt keretében	143 000 000 HUF	143 000 000 HUF	2014-ben a vállalásainkat teljesítettük a projektben és a projekt adminisztratív zárása is megtörtént .
NAT-NET-DUNA/DUNA	Befejezés: 2014. szeptember 9	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program	Természetvédelmi kutatási és környezeti nevelési tevékenységek közöttösen Somorja közszolgáltató intézetével, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal	250 000 EUR (FHNP rész)	250 000 EUR (FHNP rész)	2014-ben a vállalásainkat teljesítettük a projektben. A projekt adminisztratív zárása 2015-re csúszott.
Natura 2000 fenntartási tervek készítése	2015.02.28.	Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V.3) VM rendelet	5 Natura 2000 terület fenntartási terveinek elkészítése	39 millió Ft	39 millió Ft	Tervezett ütemezés szerint a megvalósítás folyamatos. A fenntartási tervek 2014 őszére elkészültek és jóváhagyásra kerültek.
PaNaNet	várható befejezés 2014. június 30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A Nyugat-Pannónia (Ny-Magyarország és Burgenland) vidék természetvédelmi körzetek) hálózati együttműködésének kialakítása	Teljes költségvetés: 1949936 EUR FHNP rész: 227766 EUR	Teljes költségvetés: 1949936 EUR FHNP rész: 227766 EUR	2014-ben a vállalásainkat teljesítettük a projektben. A projekt adminisztratív zárása 2015-re

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2014. évi teljesítése
			a természetvédelem érdekében. pl. közös kiadványok, honlap, közös képzések, kisebb ökoturisztikai beruházások (pl. tanösvények, terepi információs táblák, ökoturisztikai és környezeti nevelési központok (kenus csónakház-felújítás) stb...			csúszott

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

8.1.1 Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

Működési területünk két felügyelőség (természetvédelmi hatóság), a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 5 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területkezelési Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2014-ben összesen 715 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi, erdészeti és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult. Az Espooi egyezmény keretében 3 megkeresés érkezett 2014-ben Igazgatóságunkhoz a Minisztériumtól. 2014. évben az Igazgatóságnál került megrendezésre márciusban a Környezeti nevelési szakmai nap és novemberben a CITES értekezlet.

2014-ben 11 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló írásbeli megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tettünk.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2014-ben Igazgatóságunk 188 eljárásban vett részt.

24. táblázat: Ügyiratforgalom

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	715					
Saját jogú eljárás						
Jelentési feladatok	69					
Egyéb ügy	11					
Összesen		0	0	0	0	0

8.1.2 Jelentési feladatok a Minisztérium számára

A minisztérium felé adott jelentési feladatokról külön nyilvántartást nem vezettünk 2014-ben, így csak az iktató rendszerből származó tájékoztató adatok állnak rendelkezésünkre:

•

25. táblázat: Jelentési feladatok különböző szervezetek felé

Feladat	Ügyszám
Informatikai adatszolgáltatás	5
Gazdasági, költségvetési adatszolgáltatás, jelentés	~52
Egyéb jelentés	~22
Összesen:	79

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az Igazgatóság 2014. évi tevékenysége során a fentiekén kívül 1941 főszámon történt iktatás, amely a valóságban kb. 6952 ügyet/levélváltást érint. Az ügyek többsége alá 1-3 levélváltás tartozik, de egyes esetekben 100-150 levélváltás is előfordul.

Igazgatóságunk a megkeresésekre a lehető legrövidebb időn belül válaszol.

8.2 Szabálysértés

A szabálysértési hatóság felé a tárgyévben feljelentést nem tettünk.

8.3 Természetvédelmi és egyéb közigazgatási bírság

Tárgyévben 18 esetben indítottunk eljárást a közigazgatási hatóság felé (Nyugat-dunántúli KTF 1, Észak-dunántúli KTF 5, Kormányhivatal Halászati és Vadászati hatóság 10 esetben, valamint Építésügyi és Örökségvédelmi Iroda 2), ebből 17 esetben indult bírságotlasi eljárás, jelen pillanatban jogerősen 16 esetben szabtak ki összesen 1.285.000 Ft bírságot. Az esetek többsége fokozottan védett területen engedély nélküli közlekedés, horgászat, halászat valamint régészeti lelőhely bolygatása, de védett területen engedély nélküli rendezvény megtartása miatt is indítottunk eljárást.

26. táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési bírság	-	-
Helyszíni bírság	-	-

8.4 Büntető ügyek

2014-ben egy büntető eljárást indítottunk lopás és állatkínzás ügyében a Soproni Rendőrkapitányságon – az ügy még folyamatban van, valamint ismeretlen tettes ellen hivatalos személy elleni erőszak ügyében, ami eredménytelenül zárult.

27. táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	-	-	-
Egyéb büntető ügyek	2	-	-

8.5 Polgári perek

Igazgatóságunknak 2014-ben egy polgári peres eljárás volt folyamatban. Az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság elsőrendű felperessel közösen, a Fertő-Tavi Nádgazdaság ZRT.-vel állunk perben másodrendű felperesként használat jogának törlése, használati jog érvénytelenségének megállapítása tárgyában.

28. táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	0	0	0	0
Polgári perek	1	0	0	1

9. Természetvédelmi Őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának száma továbbra is 13 fő ebből 8 fő felsőfokú, 4 kifejezetten természetvédelmi mérnöki végzettségű.

9.1.2 Technikai felszereltség

Az őrszolgálat jelenleg 11 gépjárművel rendelkezik (8 Land-Rover, 1 Ford Ranger, 1 Suzuki Jimny és egy VW Caddy), műszaki állapotuk megfelelő, kivéve az immár 10 évet meghaladó Land-Rover típusokat, melyek cseréjét a 2015-ben induló KEHOP projektből tervezzük. Ezen kívül 5 kiséphajó áll az őrszolgálat rendelkezésére.

Telefon ellátottságunk javult, az őrszolgálat minden tagja új készülékkel van ellátva, év közben GPS készülékeket is kaptunk.

9.1.3 Polgári természetőrök

Továbbra is 6 fő aktív polgári természetőrünk van, közülük kettő nyugalmazott természetvédelmi őr, a további négyből egy hivatásos vadászként, egy fő halórként, egy bencés perjelként és egy pedig közmunkásként dolgozik. Önálló szolgálatot nem látnak el, de munkánkat számos információval segítik.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

A rendszeres terület ellenőrzések során elsősorban a fokozottan védett nemzeti parki és a nem védett Natura 2000 területekre koncentráltunk. Ilyenkor összevont szolgálattal 2-3 fő látott el ellenőrzéseket.

Idén is szerveztünk akciószolgálatokat, mint a tavaszi, kampányszerű hóvirág és tőzike őrzés amit kiegészítettünk a védett területeken egyre elharapódzó medvehagyma gyűjtés ellenőrzésével is – ez utóbbi esetekben egyelőre a figyelmeztetés eszközével élünk, kereskedelmi célú gyűjtést eddig nem tapasztaltunk. Hasonló jellegű szolgálatszervezéssel léptünk fel a Fertő-tó és a Hanság védett és különösen a fokozottan védett területein az illegális behatolókkal, valamint a jogszerűtlenül halászati vagy egyéb tevékenységet folytatókkal szemben. A nem védett külterületi régészeti lelőhelyek védelmét csak korlátozottan tudjuk ellátni, ennek ellenére 2 esetben eredményesen léptünk fel e tevékenység ellen is.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Tárgyévben is zökkenőmentes volt az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi hatósággal történő napi szintű együttműködés, amely kiegészült a megyei vadászati és halászati hatósággal a bírságotlasi eljárások, valamint az erdészeti hatósággal a folyamatosan zajló erdőtervezések kapcsán (Észak-Hanság-Felső Szigetközi valamint a Soproni ETK-ben). A Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Irodájával is szorosabbra fűztük az együttműködést, képzés és közös szolgálat-ellátás is történt a tárgyévben.

A városi rendőrkapitányságokkal az együttműködési megállapodás alapján végeztünk alkalmoszerű közös szolgálatokat, a havi rendszerességű közös ellenőrzések mindkét szerv kapacitás-problémái miatt tárgyévben elmaradtak – ezek fejlesztése a jövő feladata.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

2014-ben is folyamatosan végeztük a természeti értékek monitorozását, az adatgyűjtéseket, információt szolgáltatunk az igazgatóság ügyintézőinek a különböző hatósági ügyekben (pl. rendezési tervek), de aktívan részt vettünk – elsősorban a Fertői és a Hansági örkerületekben – az oktatási és ökoturisztikai feladatokban is – külön kiemelandő a Fehér-tavi és Szigetközi nyári tábor. A tárgyév egyik fő feladata a körzeti erdőtervezés volt, de részt vettünk a Natura 2000 fenntartási tervek készítésében, a TeSzedd és az Ifjú Kócsagőr akciókban is. Az őrszolgálat vagyongazdálkodási tevékenységet csak érintőlegesen végez – hivatásos vadászati és halászati feladatellátás - de fizikai dolgozók – köztük közmunkások - segítségével felügyeli és irányítja azt.

29. táblázat: Őrszolgálat főbb adatai

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	5	13

	<i>Átlagosan</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	10328	3385	28599
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	5339	2588	15111
Helyszíni bírságok száma	0		
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	18		

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

10.Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

30. táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	268 640
	Járulék	78 640
	Dologi	625 544
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	480 640
	Felújítás	220
Kiadások összesen		1 453 684

Az Igazgatóság elemi költségvetésében meghatározott 437 110 e Ft-os eredeti előirányzat 2014. év folyamán 1 077 975 e Ft-tal emelkedett az alábbi hatáskörű módosítások szerint:

31. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei

Jogcím	Összeg (e Ft)
Kormányzati hatáskör	5 093
Fejezeti hatáskör	37 049
Intézményi hatáskör	978 491
Előző évi előirányzat maradvány	57 342
Összesen	1 077 975

32. táblázat: Pénzeszköz átvételek

Jogcím	Összeg (e Ft)
Működésre átvett pénzeszköz	795 996
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	361 113
Összesen	1 157 109

10.2 Bevételek

33. táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	973 470
	Felhalmozási	363 581
Bevétel összesen:		1 337 051
Költségvetési támogatás	Működési	124 492
	Felhalmozási	2 500
Támogatás összesen:		126 992
Maradvány igénybevétele		57 342
Bevételek összesen		1 521 385

Az Igazgatóság 2014. évi bevételei az alábbi forrásokból származnak:

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
Tevékenységből származó bevétel	
Készletértékesítések	49 265
Szolgáltatások nyújtása	69 055
Közvetített szolgáltatások	185
Egyéb bevételek	607
Áfa	28 362
Áfa visszaigénylés	30 000
Tárgyi eszközök értékesítése	2 468
Tevékenységből származó bevétel összesen:	179 942
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel	
Földalapú támogatások	493 107
Állattartáshoz kapcsolódó támogatások	85 829
Egyéb támogatások	1 411
Mezőgazdasági támogatás összesen:	580 347
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)	
László major kármentesítés	160 827
Fertő-tó nádasainak és tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója	7 019
Fertő-tó kerüli kerékpárhálózat fejlesztése	73 537
Natura 2000 fenntartási tervek	785
Danubeparks	3 191
ÁROP szervezetfejlesztés	22 399

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
FHNP területeihez szükséges infrastrukturális fejlesztés (Fehértó)	68 577
Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés (László major)	185 045
Közfoglalkoztatás	17 460
Pályázatokból származó bevétel összesen	538 840
Egyéb felhalmozási célú pénzeszköz	37 922
Költségvetési támogatás összesen	126 992
Összesen	1 464 043

10.3 Vagyon

34. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték	
Vagyoni értékű jogok	16 373	11 932	4 441	
Szellemi termékek	13 638	10 753	2 885	
Immateriális javak	30 011	22 685	7 326	
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	1 303 038	0	1 303 038
	Telek	15 600	0	15 600
	Épület	1 008 221	149 005	859 216
	Építmény	1 001 643	130 255	871 388
	Erdő	14 389	0	14 389
Gépek, berendezések, felszerelések	Számítástechnika	42 883	39 917	2966
	Egyéb gépek, berendezések	621 589	433 624	187 965
	Képzőművészeti alkotások	260	130	130
	Járművek	244 234	174 506	69 728
	Összesen	908 966	648 177	260 789
Tenyészállatok	165 515	105 657	59 858	
Összesen	4 447 383	1 055 779	3 391 604	
Beruházások, felújítások /befejezetlen/	66 705	0	66 705	
Mindösszesen	4 514 088	1 055 779	3 458 309	

35. táblázat: 2014. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei

	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Immateriális javak	1 113	781
Erdő	5 192	5 192
Föld	8 271	6 570

	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Épület	189 321	182 974
Építmény	52 976	41 832
Gép,berendezés, felszerelés	86 931	69 483
Számítástechnika	3 150	2 480
Jármű	59 038	46 555
Tenyészállat	1 506	1 335
Összesen	407 498	357 202

10.4 Épületek

2014. évben épületek, építmények felújításra 220e Ft-ot fordítottunk, funkciójukat a 36. táblázat mutatja be.

36. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	0
Állattartó épület	6	0
Egyéb állattartó építmény	11	2

10.5 Eszközök

2014-ben a 37. táblázatban részletezett eszközök segítették az Igazgatóság munkáját.

37. táblázat: Eszközök és változásuk

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erő-és munkagép	39	7
Terepjáró	26	0
Egyéb gépjármű	11	1
Motorkerékpár	2	0
Kerékpár	130	0
Vízijármű	26	2
Videokamera	2	0
Digitális fényképezőgép	34	5
Hagyományos fényképezőgép	11	0
Spektív	42	11
Kézi távcső	93	5
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	80	10
Mobiltelefon	53	10

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

- Sarród: Kócsagvár
- Lászlómajor: Bemutató majorság
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás
- Osló: Esterházy Madárvárta (felújítás alatt, átmenetileg zárva)
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben, felújítás alatt, átmenetileg zárva)

11.1.2 Tanösvények a védett természeti területeinken

Kitáblázott tanösvények:

- Sziki Őszirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Fürtös Bodza tanösvény (Soproni TK) (kezelő: FHNPI)
- Nádak Útján Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: Hegykő önkorm.)
- Békakonty Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: Fertőhomok önkorm.)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlítt tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral, valamint 4 db 3 személyes és 8 db 4 személyes kenuval, távcsövekkel, spektívekkel segítette 2014-ben is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg három turisták által használható madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további négy kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését.

(A fertői keleti oldalán és az Osli-Hanyban egy-egy új kilátótorony készült el 2014-ben.) További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban, egy pedig a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál. Ezeknek karbantartása folyamatos.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyonkezelésében lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

38. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont/ bemutatóhely	4	-	Felújításra szorulnak
Kiállítás	4	-	Jó
Tanösvény	14	-	A felújításuk folyamatos.
Szálláshely	3	126	A Kócsagvári és a Csapody I. Természeti-kola szálláshelyei felújításra szorulnak.

11.1.3.1 A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben a Ciklámen tanösvény és a hegyvidék további látnivaló mellett a 2013-ban, a határon átnyúló magyar–osztrák PaNaNet projekt keretében átadásra került 8 km hosszú Fürtös bodza tanösvény is tovább növelte a látogatók túralehetőségeit.

11.1.3.2 A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklis programok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett több gyakorlatozó hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát. 2014-ben a szakmai csoportok mellett 500 Csallóközből és a Szigetközből érkezett diák, valamint az őket kísérő pedagógusok számára szerveztünk szárazföldi és vízi programokat a TK-ban. A környezeti nevelést és a szemléletformálást szolgáló vízi programokon avattuk fel a határon átnyúló magyar-szlovák projekt keretében beszerzett szolárhajóinkat.

11.1.3.3 A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét 2014-ben is a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában köszönhetően az iskolákkal megkötött együttműködési megállapodásoknak 2014-ben is kismértékű növekedést tapasztaltunk. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

39. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	28	Felújításra szorul	22,5
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Felújításra szorul	21,82
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	7,26

40. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2014)				
Szállóvendégek száma (fő)				2354
Vendégéjszakák száma (fő)				5650
Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	1118	2304	2,06	22,5
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	1236	3346	2,71	21,82
Összesen:	2354	5650	2,4	20,65

•

41. táblázat: Kiállítások

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	Március 1 – November 30. (H: Zárva, K-V és ÜN: 10.00 – 17.00) December 1 – Február 28. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 16.00) December 24. – Január 7. (Zárva)
Kócsagvár (Sarród)	150	Időszaki kiállítások	Egész évben látogatható
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása (Fertőúj- lak)	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemuta- tása, időszaki kiállítások	Április – Szeptember (H-Cs: 9.00 – 16.30 P: 9.00 – 14.00, Sz-V és ÜN: Zárva)
Bemutató Majorság, Lászlómajor	100-200	Természetvédelem- és gazdálkodás- történet	Március 1 - Április 1. K-SZ: előzetes bejelentkezéssel Szeptember 1 – November 30. (CS-V és ÜN: 10.00 - 17.00) Április 2 – Augusztus 31. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 18.00, Sz-V és ÜN: 10.00 – 18.00) December 1 – Február 28. (K-P: 9.00 – 16.00)

42. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	van
Fürtös Bodza tanösvény	Soproni TK	8 km	természetismereti	FHNPI	
Nádak útján Tanösvény	FHNP	2,6 km	természetismereti	Hegykő Önkormányzat	
Békakonty tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	Fertőhomok Önkormányzat	

11.1.4 Társadalmi kapcsolatok

Az Igazgatóság 2014. évben is megjelentetett turisztikai programajánlóját mind a magyar oldali turisztikai partnerszervezetei (szálláshelyek, éttermek, Tourinform irodák, stb.) mind az ausztriai szomszédos nemzeti park információs helyein, a programjaink iránt érdeklődők számára hozzáférhetővé tette. Programjairól, az aktuális hírekről, eseményekről a honlapján tájékoztatja folyamatosan az érdeklődőket. Az érdekes híryanagok a nemzeti park Facebook oldalán és a magyar nemzeti parkok közös honlapján, valamint Facebook oldalán is elérhetők. Több tévéfelvétel is készült a nemzeti parkban, amelyek a védett területeket, az itt folyó természetvédelmi tevékenységet és a turisztikai látnivalókat mutatták be. (Hír TV, MTVA, Duna TV, Pulzus TV, NP turisztikai ajánló –J&P)

A médiában történt megjelenések alkalmával a természetvédelmi törekvések és a nemzeti park társadalmi elfogadottságának növelésére törekedtünk.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságnak 2014-ben 40 oktatási intézménnyel volt a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő együttműködési megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni.

43. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási intézmények

No	Település	Intézmény	Cím
1.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
3.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
4.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
5.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
6.	Écs	Általános Iskola, Óvoda-Bölcsőde és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Écs-Ravaszd Közoktatási Társulása	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.
7.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
8.	Fertőd	Babos József Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
9.	Fertőszenmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszenmiklós	9444 Fertőszenmiklós, Szent István u. 52.
10.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
11.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola, Gönyű	9071 Gönyű, Kossuth L.u. 65.

No	Település	Intézmény	Cím
12.	Gyömöre	Győr menti települések iskolatársulata	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.
13.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
14.	Győr	NyMe Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola	9022 Győr Gárdonyi Géza út 2-4.
15.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
16.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc Ált. Isk.	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
17.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
18.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomorja, Iparos u. 10.
19.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
20.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
21.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi István Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
22.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
23.	Kőszeg	Árpád-házi Szent Margit Óvoda és ÁH. Iskola	9730, Kőszeg, Várkör 34.
24.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
25.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
26.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda Lövő, Napsugár Óvoda	9462 Lövő, Fő u. 180.
27.	Nagycenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagycenk, Iskola út. 4.
28.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
29.	Osló	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Osló Tagiskolája	9354 Osló, Rákóczi u. 7.
30.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
31.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7
32.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertő-szentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
33.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
34.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.

No	Település	Intézmény	Cím
35.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
36.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szár-földi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
37.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.
38.	Töltéstava	Fiáth János ÁMK	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.
39.	Veszkény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszkényi Tagiskolája	9352 Veszkény, Fő u. 53.
40.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Kócsagvár, Sarród

A nemzeti park igazgatóság központi épületének, a Kócsagvárnak a folyosóján, a 2014-ben kialakításra került egy új ökoturisztikai információs pont és elárusítóhely. Az itt szolgálatot teljesítő kollégák az információadás mellett a csoportok és egyéni látogatók programjainak szervezésével, a nemzeti park termékeinek árusításával, szálláskiadási, kerékpár kölcsönzési ügyek intézésével igyekeztek a betérő vendégek igényeit kiszolgálni.

Hanság Élővilága Kiállítás, Öntésmajor

2012. július 28-án nyitotta meg kapuit a Hanság Élővilága Kiállítás Öntésmajorban. A termekben a régi kiállítás elemeit is felvonultató tablók, diorámák és bemutatók interaktív elemekkel kibővítve, a mai kor elvárásainak is megfelelően adnak tájékoztatást a Hanság élővilágáról. A bemutatott anyag négy teremben, a folyosón és a fogadóteremben tekinthető meg. A termek között a Hanság éjszaka aktív állatainak a bemutatóterme, állathangokkal kiegészítve igazi különlegessége a kiállításnak. A további termekben a táj geológiai történetét, talajtanát, a vízrendezések hatásait, a hansági emberek által gyakorolt mesterségeket, valamint a terület flóráját és faunáját mutatja be a kiállított anyag. Az épület körüli udvaron a hansági gazdasági vasút idejéből megmaradt és megmentett mozdonyok és vagonok mellett régi gőzgépeket láthat az érdeklődő. Az ifjú korosztályok számára további érdekes interaktív kültéri természetismereti játékok segítik a kiállításra szánt idő hasznos eltöltését.

Bemutató Majorság, Lászlómajor

A Fertő-Hanság Nemzeti Park területén lévő Lászlómajorban - az Esterházyak egykori majorsági központjában - került kialakításra egy régi magyar háziállatfajtákat bemutató, kiállításokkal tarkított új nemzeti parki látogatóhely, amelynek megnyitása 2012. augusztus 28-án volt. Az egykori falusi életet bemutató látványgazdaság fő attrakcióját a régi magyar háziállatfajták jelentik. 15 őshonos állatfaj tekinthető meg, úgymint a magyar szürke marha, a házi bivaly, a racka juh, a cikta juh, a tejelő cigája, a mangalica és a magyar baromfi fajták jeles képviselői.

A turisztikai attrakcióvá kialakított patinás épületegyüttesben egy 120 főt befogadó konferenciaterem, a Fertő-táj és a Hanság természetvédelmét és gazdálkodástörténetét ismertető kiállítás, az állattartáshoz kötődő mesterségek emlékeit bemutató kiállítás és egy játszótér áll az érdeklődők rendelkezésére.

11.2.2 Szakvezetési túrák

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 250 - 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A Fertő-tájon a 2013. évben megújult Fertő menti kerékpárút a kerékpározási lehetőségek javításával reményeink szerint a korábbi évekhez képest nagyobb számú kerékpáros turista tartalmaz kikapcsolódását segíti. A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordjánosfai-erdőnél tőzike virágzaskor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását.

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága, továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi ingyenes és térítéses szolgáltatást kínált. 2014-ben a korábbi éveknek megfelelően jelentős számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is igyekeztünk megvalósítani.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
- Kenutúra a Fertő nádasában
- Kirándulás Hany Istók birodalmában
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Kirándulás a Soproni TK-ban
- Kirándulás a Szigetközi TK-ban
- Kirándulás a Pannonhalmi TK-ban

Igazgatóságunk 2014-ben többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban
- A természet gyógyereje
- Alvó hegyvidék
- Tűzokdörgés a Hanságban
- Májusköszöntő túra
- Csillagos égbolt titkai
- A láprét csodái
- Hajnali madárles
- Vérűboglárkák – a makrofotózás rejtelsei
- HÓDítsuk meg a hanságot
- Ciklámen túra
- Geotúra
- Kerékpártúra az osztrák nemzeti parkban
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Madármegfigyelés a Nyirkai-Hanyban
- Vadludak esti behúzása
- A tájvédelmi körzetekben is indítottunk túrákat egyéni látogatók számára

2014-ben is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Tavaszváró húsvét (április 12.)
- Vizes Élőhelyek Világnapja
- Víz Világnapja
- Kezdő Madarászok napja (április 5.)
- Föld Napja (április 12.)
- Madarak és Fák Napja (május 10.)
- Világörökség nap (május 17.)
- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.)
- Környezetvédelmi Világnap (június 5.)
- Duna nap (június 27.)
- Fenntartható Fejlődés, Fenntarthatósági Nap (szeptember 28.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban (október 4.)
- Állatok Világnapja (október 4.)

- Geotóp nap (október 4.)
- Dunántúli Bikavásárhoz kapcsolódó rendezvények (október 11.)
- Adventi vásár és játszóház (december 14)

A jeles napi és saját rendezésű kulturális eseményeket statisztikáink szerint összesen 892 fő látogatta meg. 2014-ben a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat. Összesen 228 fő vett részt a meghirdetett programokon.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétvégén és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel
- Kapcsolattartás a helyi és térségi turisztikai civil és szakmai szervezetekkel
- Kiállítások, rendezvények szervezése
- Turisztikai projektekben/pályázatokban való aktív részvétel
- Túravezető képzés

11.2.3 Erdei iskolák

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan továbbra is nehezen jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakmai foglalkozások, témanapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban, és Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolai, illetve erdei óvodai programra érkező csoportokat.

Az erdei iskolai, erdei óvodai programokon, természetismereti foglalkozásokon, témanapokon összesen 2993 fő vett részt.

44. táblázat: A nyári természetvédelmi táborok résztvevői

Helyszín	Létszám (fő)
Mekszikópusztai természetismereti tábor 1. turnus	26
Mekszikópusztai természetismereti tábor 2. turnus	27
Mekszikópusztai természetismereti tábor 3. turnus	27
Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor	23
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 1. turnus	25
Összesen:	128

2014-ben 3 helyszínen szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat: a Fertő-tájon a Csapody István Természetiskolában (Fertőújlak), a Tóközben a Fehér-tavi Madárvártánál (Fehértó), valamint a Szigetközben a Gombócosi Természetvédelmi Őrházban (Lipót). Összesen a nyári természetvédelmi táborainkban 128 főt fogadtunk.

45. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata

Esemény	Helyszín	Résztvevők száma
VilágnapjaHerman Ottó emléknep – Kezdő madarászok napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	2482 fő
Föld Napja	Nemzeti Múzeum, Budapest	
Madarak Fák Napja, Duna-Nap, Geotóp Nap, Állatok Világnapja, stb Témanap, bemutató foglalkozás, projekt program,	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	18 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	365 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	80 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	23 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Lipót - Gombócosi Természetvédelmi Őrház	25 fő

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.4.1 Természetismereti vetélkedők, pályázatok

2013 őszén elindult a 2013/2014-es tanév „Leselkedő” X. sorozata, „Természet(1)esen - mert kint tágasabb!” címmel. A korábbi évekhez hasonlóan a feladatsorok a nemzeti park honlapjáról voltak letölthetők. A 2014. március 28-án megrendezésre került zárókonferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a megadott feladatot bemutató remek előadásokat prezentáltak. A vetélkedőn 8 iskolából 11 csapat vett részt.

A nemzeti park igazgatóság munkatársa évek óta a Sajó Károly Kárpát-medencei csapatversenyben szervezőként és zsűritagként vesz részt, illetve a verseny első helyezetteinek díjazását értékes nyereményekkel (táborozás) támogatjuk. 2014-ben a verseny terepi része a nemzeti park Hansági részén került lebonyolításra.

2014. tavaszán a nemzeti park rajzpályázatot hirdetett „A Hanság madarai” címmel általános iskolások számára. A felhívásra 27 intézményből 434 pályázat érkezett. A beérkezett pályaművekből az értékelést követően május 10-én az öntésmajori Hanság Élővilága kiállítóhelyünkön egy kiállítást rendeztünk. A legszebb rajzokból elkészítettük a nemzeti park 2015-ös falinaptárját.

Közreműködünk a Vadonleső program keretében meghirdetett „Titokzatos sün-történetek” című mese és képregényíró pályázat szervezésében és lebonyolításában. A működési területünkről 32 diák és 10 óvodás pályamű érkezett. A vetélkedő eredményhirdetésére és a legjobbak jutalmazására a Magyar Természettudományi Múzeumban tartott zárórendezvényen került sor.

A Hulladékgazdálkodási Év kapcsán Öko-karácsonyfa dizájn pályázatot hirdettünk, amelyre 33 pályázat érkezett.

11.2.4.2 Továbbképzések, szakmai találkozók

Az oktatással foglalkozó munkatársak részt vettek a nemzeti park igazgatóságok környezeti nevelői számára szervezett szakmai tapasztalatcserét is magában foglaló rendezvényén, amelynek 2014-ben Igazgatóságunk volt a házigazdája.

Munkatársaink részt vettek a KOKOSZ tavaszi és őszi, tanulmányúttal összekötött közgyűlésén.

Az ökoturisztikai munkatársak két túravezető képzési projekt közreműködőiként előadásokat és terepi programokat biztosítottunk a képzés résztvevői számára.

Ott voltak kollégáink az ökoturisztikai szakmai napok rendezvényén a Körös-Maros Nemzeti Parkban, Réhelyen.

Több futó projekt (PaNaNet, Danube Parks, Duna HU-SK, KEHOP, GINOP, stb.) kapcsán egész évben 24 szakmai megbeszélésen vettünk részt.

11.2.4.3 Szakmai gyakorlatok

Az Igazgatóság védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi terepi gyakorlat keretében összesen 110 főt foglalkoztattunk.

Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vettek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)

- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium (Szombathely)
- Kaposvári Egyetem

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2014-ben is nagy számban keresték fel a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 14 hallgató teljesítette gyakorlatát intézményünkénél. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvédelmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt.

2014-ben az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NyME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- NyME Szombathely
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Szent István Egyetem (Gödöllő)
- Corvinus Egyetem (Budapest)
- Pécsi Tudományegyetem
- Szegedi Tudományegyetem

11.2.4.4 PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

- Honlap, Facebook oldal: Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból is kiderült.
- Programajánló: 2014-ben is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.
- Egyéb elosztási csatornák: Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:
  - Soproni Programajánló
  - Soproni Est
  - Plakátok
  - Rábaközi Mozaik
  - www.fertopart.hu
  - Geschnatter újság
  - szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)
  - direkt marketing (e-mailon keresztül)
  - Szuperinfo
  - Kisalföld napilap – Sopron régió

- Helyi városi TV-csatornák
- Corvinus Rádió
- MTVA, Duna TV, Pulzus TV, Hír TV

11.2.4.5 Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- • UTAZÁS 2014 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Ausztria
- Made in Sopron kiállítás BKK- Budapest
- Fertő-táj Világörökség Nap
- MNPH nyitórendezvény - Tata
- Tízforrás Fesztivál – FHNP Installáció - Hegykő
- VOLT fesztivál Sopron
- Családi Piknik – Páneurópai Piknik Történelmi Emlékhely 25. évforduló
- Fertődi Városi Napok – Fertőd
- Szent Mihály Napi Vásár – Sopron
- Poncichterek Utcája – Sopron
- Ökoturisztikai Szakmai Napok – Réhely (KMNPI)
- VIII. Dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár – Lászlómajor
- Orsolya Napi Vásár – Kőszeg
- Adventi Vásár – Esterházy Kastély
- Adventi Vásár és Játsszóház, Kócsagvár, Sarród

11.2.5 *Kiadványok*

Az Igazgatóság gondozásában megjelent kiadványokat az alábbi táblázatban mutatjuk be.

46. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2400
2	Szigetközi TK	1997	1450
3	Pannonhalmi TK	1997	900
4	Soproni TK	1998	800
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	335
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	10
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	0
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	200

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	35
10	Fertő-Hanság NP (térkép) felújított térkép	2012	1000
11	A/3-as túrasegédletek Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét Ismerje meg a Hanságot Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret Ismerje meg a Hanságot ausztriai részét	2014	6000
12	A/4-es leporellók Kócsagvár Bemutatóhelyek Tanösvények	2006	400
13	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)	2009	10
14	Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	200
15	Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	150
16	Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlója 2014	2014	0
17	Ökotúrák a Fertőtájon - kerékpáros útikalauz	2011	10
18	Értékek mentén Nyugat-Pannóniában - A Nyugat-pannon régió növényvilága	2011	0
19	Szigetköz-Csallóköz-Hanság turisztikai térkép	2011	1900
20	Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	500
21	Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	315
22	Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)	2011	18
23	Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-See-winkel Nemzeti Park bemutatására	2010	8
24	Merülés! A nemzeti park titokzatos víz alatti világa (magyar-német nyelvű füzet)	2011	20
25	Összeköt a természet – Nyugat-Pannónia nemzeti parkjai és natúr parkjai	2011	20
26	Kiránduljunk a nemzeti parkban A Fertő-Hanság Neusiedler See Seewinkel Nemzeti Park Növényvilág Tollas vadásztársaink Rovarvilág-lepkék A nemzeti park emlős világa A Fertő madarai Környezeti nevelés	2012	200
27	Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)	2010	500

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
28	Képek Nyugat-Pannónia madárvilágából	2011	0
29	A/4 tv-i témájú leporellók	2012	2000
30	Monografikus tanulmányok a Fertő és a Hanság vidékéről	2013	20

11.2.6 Látogató statisztika

Igazgatóságunk a 2014-ben is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

47. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetésekben részt vevők száma (fő)	4546
Kenus program látogatói (fő)	1872
Terepjárós kalandtúra (fő)	82
Kiállítások látogatói (Hanság Élővilága, Bemutató Majorság) (fő)	8388
Kócsagvár kiállításai	5987
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont (fő)	3724
Erdei iskola, erdei óvoda, nyári táborok (fő)	511
Jeles nap, nyílt nap (fő)	311
Összes regisztrált látogató (fő)	25421
Túravezetések 2014	
Óvodás	588
Diák (6-18év)	2867
Felnőtt	1543
Külföldiek	355
Kenus program látogatói	1872
Összesen	7225

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2014. évben összesen 585 fő vette igénybe.

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatottsága a kezelők tájékoztatása alapján az előző évvel közel azonos volt:

48. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatottságai

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	nem üzemelt (várható nyitás 2015. június)
Károly-kilátó (Soproni TK)	27 650

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kapacitások csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

49. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2014.)

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		3724	3724	regisztrált adat
Kócsagvár		5987	5987	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás	1543	689	2232	regisztrált adat
László-major bemutató majorság	3734	2422	6156	regisztrált adat
Sziki Őszirózsa Tanösvény		24 000	24 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		2000	2000	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		9 000	9 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		2500	2500	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		8 500	8 500	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		32 000	32 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		35 000	35 000	becsült adat
Nyirkai Hany bemutatóhely		7 000	7 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	5 277	132 300	137 577	

50. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2014.)

Szolgáltatás típusa		Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetési túra, nyílt túra		4546		4546	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény			311	311	
Erdei iskolai program		4383		4383	Ei + erdei óvoda
Egyéb:	Kerékpárkölcsonzés	585		585	
Egyéb:	Természetismereti nyári tábor	128		128	
Egyéb:	Kenutúra	1872		1872	
Regisztrált igénybevevők összesen:		7514	311	7825	

11.3 Társadalmi kapcsolatok

11.4 Tervezett fejlesztések

Mindegyik szálláshelyünkön igyekszünk a szolgáltatások színvonalát emelni, a meglévő és erősen elhasználódott bútorzat cseréjét és az éves festési munkálatokat, valamint a Kócsagvárban a vendégek által szabadon használható wi-fi rendszerek kialakítását tervezzük.

Terveink között szerepel új környezeti nevelési és ökoturisztikai programok bevezetése, kapcsolódva a 2015-ben üzembe álló szolárhajókhoz.

További tervek között szerepel a Fertő nyugati oldalán a jelenlegi kenus programunk helyszínén egy vízibázis kialakítása, fogadóépülettel, parkolókkal, kikötővel, pallós tanösvénnyel, stb., (GINOP) valamint a meglévő bemutatóhelyeink és környezeti nevelési objektumainak eszköz és infrastruktúra fejlesztésefejlesztése (KEHOP) fejlesztése.

11.5 Együttműködési megállapodások

Az Igazgatóságunknak jelenleg 40 partner oktatási intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni. További megállapodások vannak még 3 szakiskolával és 4 felsőfokú oktatási intézménnyel.

A turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, Tourinform irodákkal, egyesületekkel és az osztrák társ nemzeti park védett területén a turizmust szervező kollégákkal.

A minisztérium kezdeményezése nyomán a nemzeti park 2013. évben 7 szolgáltató számára adományozott nemzeti parki termék védjegy jogosultságot igazoló oklevelet. A védjegy használatára vonatkozó új kiírást 2015 áprilisában tervezzük.

11.6 Fontosabb események

11.6.1 Kiállítások

A nemzeti park bemutatóhelyein 2014. évben az állandó kiállítások mellett több időszakos kiállítás is várta a látogatókat.

Kócsagvárban:

- Gratzfeld Rochus: Sarród és környéke impresszióim (fotókiállítás)
- Hanság madarai rajzpályázat díjnyertes képei
- Hódi Andrea: American roads /Amerikai utakon/ - Festmény és fotó kiállítás

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- Duna ártér madárvilága
- „Leselkedő” pályaművek kiállítása
- Varázslatos Magyarország képei
- Természetismereti játékok kiállítása

Hanság Élővilága kiállítás, Öntésmajor

- A Hanság élővilágát bemutató állandó, interaktív kiállítás
- Hanság Madarai rajzpályázat díjnyertes képei

Bemutató Majorság, Lászlómajor

- A Fertő-táj és a Hanság természetvédelmének történetét, a tájra jellemző gazdálkodás-történeti anyagot és az állattenyésztéshez kapcsolódó kézműves kismesterségeket bemutató anyagot tekinthetik meg

11.6.2 Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- UTAZÁS 2014 turisztikai kiállítás, Budapest
- FeHoVa
- Környezeti nevelési szakmai napok - Fertőújlak
- Bird Experience – Ausztria
- Duna Nap - Győr
- Made in Sopron kiállítás BKK- Budapest
- Fertő-táj Világörökség Nap
- MNPH nyitórendezvény - Tata
- Tízforrás Fesztivál – FHNP Installáció - Hegykő
- VOLT fesztivál Sopron

- Családi Piknik – Páneurópai Piknik Történelmi Emlékhely 25. évforduló
- Fertődi Városi Napok – Fertőd
- Geotóp nap
- Bécsi Turizmusnap
- Szent Mihály Napi Vásár – Sopron
- Poncichterek Utcája – Sopron
- Ökoturisztikai Szakmai Napok – Réhely (KMNPI)
- VIII. Dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár – Lászlómajor
- Orsolya Napi Vásár – Kőszeg
- Adventi Vásár – Esterházy Kastély
- Adventi Vásár és Játszóház, Kócsagvár, Sarród

51. táblázat: PR tevékenység összefoglalása

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		FeHoVa, Utazás 2014, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény, Volt Fesztivál – Sopron, Bikavásár, stb.	
Média	helyi	123	255
	regionális	44	128
	országos	47	154
	nemzetközi	7	11
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

A dolgozók az igazgatóság alapfeladatai közül az alábbiak ellátásában működtek közre:

- Védett természeti területek és természeti értékek megőrzése és fenntartása.
- Védett természeti területek és természeti értékek bemutatása.
- Az Igazgatóság ügyviteli, adminisztratív feladatainak segítése

A közfoglalkoztatás 2014 évben Igazgatóságunknál a már több éves gyakorlatnak megfelelően, több osztály munkáját is segítve zajlott. A program szervezését, kidolgozását és koordinálását a Területkezelési Osztály végezte. A foglalkoztatás a Területkezelési Osztály és a Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, valamint a Természetmegőrzési és Ökológiai osztály szervezeti keretein belül történt. A közfoglalkoztatással kapcsolatos elszámolásokat a Pénzügyi és Számviteli Csoport dolgozói végezték a Területkezelési osztály vezetőjével egyeztetett módon.

2014 évben az Igazgatóságon két közfoglalkoztatási program zajlott. A második program a meghosszabítást követően 2015 évben zárult.

Foglalkoztatási átlaglétszám:

- **1 program - 2013.11.01-től 2014. 04. 30-ig 19 fő**
- **2. program - 2014.05.01-től 2015.02.28-ig. 26 fő**

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

Feladat	Helyszín	Létszám
Túravezetés, ökoturisztikai feladatok segítése, kenus csoportok vezetése.	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont , László-major – Bemutató Majorság , Sarród Kócsagvár.	10
Idegenvezető, teremfelügyelő munkák ellátása.	Hanság élővilága kiállítás Öntésmajor	2
Adatrögzítő és feldolgozó munkák ellátása	Sarród Kócsagvár	5
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Hídi major, László major.	2
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Észak-Hansági Örk terület.	1
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Dél-Hansági Örk terület.	4
Területkezelői munkák végzése.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet, Szigetközi Tájvédelmi Körzet	2

Fenti feladatokat elvégeztük, azonban a tervezett állatgondozó majorsági munkás létszámot nem sikerült a program teljes időtartama alatt teljes mértékben feltölteni a megfelelő jelentkezők hiányában.

12.3 Tapasztalatok

A közfoglalkoztatás megyénkben nehezebben bonyolítható le sikeresen, mint az ország keleti részén. Az alacsonyabb munkanélküliségi ráta mellett a munkavállalók jelentős része dolgozik a szomszédos országokban. A felkínált közfoglalkoztatási bér így kevés vonzerővel bír. A képzési lehetőségek szűkösek, képzetesebb munkavállalók részére nem nyújtanak vonzó alternatívát.

A programok során fellépő fluktuációról elmondható, hogy a 2. közfoglalkoztatási program vége előtt hét fő munkaviszonya szűnt meg. A munkaviszony megszüntetése minden esetben közös megegyezéssel, a munkavállaló kérésére történt. A közfoglalkoztatottak általában magasabb munkabért biztosító munkahelyet találtak, ezért kérték munkaviszonyuk közös megegyezéssel történő megszüntetését.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási bér legyen kiegészíthető a munkaadó lehetőségei szerint. Ez egyfajta ösztönző „mozgóbér” lehetőségét teremtené meg, így térségünkben is vonzóbbá válna a közmunka lehetősége.

A képzési lehetőségek közé javasoljuk a nyelvtanulás lehetőségét beemelni. Így akár a felsőfokú képzettséggel rendelkezők részére is megfelelő lehetőségek nyílnának.

13.Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
NEKI	Győr	Természetvédelmi rendezvények, TeSZEDD,
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében, árvízi védekezés
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal és szakigazgatási szervei	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Győr-Moson-Sopron megyei Kirendeltsége	Győr	- Megállapodás tárgya: Természetvédelmi érintettségű agrár-támogatások ellenőrzése, szakértői tevékenység - Megállapodás száma: DSZ/16-2014 - Ellenőrzések száma: 30 - Ellenőrzések típusa: Natura 2000 gyepterület földhasználat, KM JFGK 1,5 és EMVA AKG jogcíme

13.2 Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, mint a Fertő-táj Világörökség Gondnokságát ellátó szervezet.	Fertőszéplak	Világörökségi státuszából adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottó Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET)
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban TESZEDD mozgalom
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájégségi Vadász Szövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetű Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

Igazgatóságunk belföldi együttműködését a 52. táblázat mutatja be. A külföldi együttműködés és kapcsolatrendszerünk az alábbiakban foglalható össze:

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Korábbi közös határon átnyúló projektjeink eredményeit közösen visszük tovább azóta is.

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társ nemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Órségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet futtatunk a nyugat-pannóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, túzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézete (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadásztársaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testmege stb.) rajtunk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel. Tavaly is aktívan részt vettünk a szervezet programjaiban és jelentős eseményein (éves közgyűlés, határon átnyúló nemzeti parkok szekciója), formálva a közös európai természetvédelmi és nemzeti parki munkát.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Somorja (Szlovákia) településsel, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal együttműködve tavaly megkezdtük közös projektünket a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében. Közös környezeti nevelési programokat bonyolítunk majd le a határ két oldalán élő gyerekek számára, számos kiadványt adtunk ki közösen, és közös természetvédelmi kutatást indítottunk a Szigetköz-Csallóköz térségben (NAT-NET-Duna/Dunaj projekt).

A Donau-Auen Nemzeti Park (A) vezetésével a Duna-menti országok különböző természetvédelmi szervezeteinek és nemzeti parkjainak összefogásával tavaly ősszel megkezdtük egy közös projekt végrehajtását a Duna-menti összehangolt természetvédelmi akciók elvégzésére az EU Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködési Programja keretében (DANUBE-PARKS projekt).

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program természetvédelmi vonatkozású intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések,

Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények helyszíni ellenőrzése során együttműködik Igazgatóságunk évente megújuló megállapodás szerint.

52. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködéseink

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális projekt előkészítés (DANUBEPARKS)
Somorja város községhivatala, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt előkészítése (NAT-NET-DUNA/DUNAJ)

15. Ellenőrzés

A Földművelésügyi Minisztérium Ellenőrzési Főosztálya az Igazgatóság 2012-2013. évi elemi költségvetési beszámolójának átfogó ellenőrzését végezte. Az ellenőrzés megállapításai nem érintik az Igazgatóság gazdálkodásának pénzfelhasználásának szabályosságát és a beszámoló valódiságát. Néhány megállapítás intézkedési terv készítését tette szükségessé, amely intézkedési tervek az előírt határidőre elkészültek és az Ellenőrzési Főosztály által jóváhagyásra kerültek.

Az év során az EU-s ellenőrző szervek ellenőrzést tartottak a lezárult projektekkel kapcsolatban. Az ellenőrzés megállapította, hogy a projektek lebonyolítása, elszámolása a szabályoknak megfelelően történt.

2014 évben a Biokontroll Hungária lefolytatta évi rendszeres ellenőrzését az Igazgatóságunk biogazdálkodása vonatkozásában.

Az MVH által 2014. évben SAPS és AKG ellenőrzés is folyt. Az ellenőrzés problémát nem talált.

53. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
Földművelésügyi Minisztérium Ellenőrzési Főosztálya	fejezeti ellenőrzés/ a 2012-2013. évi elemi költségvetési beszámolók átfogó ellenőrzése	Az ellenőrzés lényeges hiányosságot nem állapított meg. Egyebekben mára jóváhagyott intézkedési terv készült.
EU-s ellenőrző szervezetek	Lezárult projektjeinkkel kapcsolatos EU-s ellenőrzések.	Egy eset kivételével minden a szabályoknak megfelelően valósult meg az ellenőrző szervek szerint is. Egy esetben szabálytalansági eljárást kezdeményezett az ellenőrző szervezet a Közbeszerzési Döntőbíróságnál. Ugyanakkor ezt az eljárást Igazgatóságunk megnyerte, így mondható, hogy a 7. pontban lezárt projektként feltüntetett projektjeink szabályosságához nem férhet kétség.
Biokontroll Hungária	évi rendszeres	Az ellenőrzés hiányosságot nem állapított meg.
MVH	monitoring	Az ellenőrzés hiányosságot nem állapított meg.

16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása

Az év során több kisebb, a napi munkát segítő szabályozás került kialakításra.

Új védett területekkel 2014-ben nem gyarapodtunk, de elkészült a Fertő-Hanság Nemzeti Park övezeti besorolásának tervezete, melynek kihirdetése a következő évben várható.

Az idei évben sikerült a korábbi kutatási és monitorozási tevékenységünket folytatni. Az adatgyűjtéseinkbe a munkatársakon kívül önkéntesek és különböző egyetemek, kutatóintézetek is részt vesznek. Az évek óta működő programok mellett idén indult el a Kisalföldi Life+ program keretében végzett élőhelyrekonstrukciók monitorozása, amelynek alapállapot felvétele zárult le 2012-ben.

Az igazgatóság fajmegőrzési tevékenysége keretében elsősorban a fokozottan védett (*Pinguicula vulgaris*, *Liparis loeselii*, *Cypripedium calceolus*, *Vipera ursinii rakosiensis*), illetve egyes közösségi jelentőségű fajok érdekében végzünk célzott élőhelykezelési tevékenységet. Az évek óta következetesen folytatott tevékenység meghozta a gyümölcsét, a fajok többségének állapota stabilizálódott vagy jelentősen javult 2014-re. A tapasztalatok alapján a következő években újabb veszélyeztetett fajokat vagy egyes állományokat tudunk bevonni e tevékenységünkbe.

A fajmegőrzés mellett jelentős Igazgatóságunk élőhely-rekonstrukciós tevékenysége is. A korábbi években megvalósult rekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Mekszikópusztai szikes rekonstrukciók) mellett a tavalyi évben üzemeltetési engedélyt sikerült szerezni az Osl-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció területére, így újabb területet tudunk elárasztani a következő év elején. Az Észak-Hanságban a Rákosi Vipera Life+ program keretében befejeződött az elcserjésedett és elgyomosodott gyepek helyreállítása. Az idei évben indult el a kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek helyreállítása, amelyet a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatallal, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt-vel és az Aquaprofit Zrt-vel közösen elnyert Life+ program keretében végzünk. A nagy projektek mellett saját forrásaink terhére számos kisebb területen kezdtünk élőhely-helyreállítási munkába, így megindult a Bécsi-domb sztyepréteinek helyreállítása, a hidegségi láprétek elcserjésedett részeinek megtisztítása, illetve az ezüstfa visszaszorítása a Fertő-parton.

Az idei évben lezárult a Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál elnyert támogatásokból öt terület (Hanság, Szigetköz, Répce-mente, Rába-mente és Péri repülőtér) fenntartási terve készült el. Az év során nagy arányú terepi adatgyűjtés folyt az adathiányok pótlására és megtörtént a gazdálkodókkal történő egyeztetés is. Az év elején jóváhagyott Péri-repülőtér fenntartási tervéhez hasonlóan augusztusra sikerült befejezni a fennmaradó négy terület fenntartási tervét, melyeket év végén a Szakmai Bizottság jóváhagyott.

A Természetvédelmi Őrszolgálatunk 13 fővel látta el a feladatait, melyek közül a jelentősebbek:

- A tavaszi időszakban a csáfordjánosfai tőzikés és a felső-szigetközi hóvirág állományok rendszeres, a hétvégéket is érintő őrzés és ügyelet.
- Az év során elsősorban a Fertő-tó fokozottan védett területein folytattunk ellenőrzéseket az illegális belépés és horgászat visszaszorítása érdekében hétvégenként is, ennek során 8 fő ellen indítottunk eljárást engedély nélküli halászati eszköz használatáért, 2

fő ellen engedély nélküli horgászatért, 3 fő ellen engedély nélküli belépésért, továbbá 2 jogi személy ellen engedély nélküli tevékenység végzéséért.

- Jelentősebb intézkedések: a fentiekén túl eljárás alá vontunk két személyt, akik védett területen quaddal közlekedtek, igazoltatásuk eredménytelen volt, sőt hivatalos személy elleni erőszak miatt kellett eljárást indítanunk. Másik jelentősebb esemény a régészeti lelőhelyeken illegálisan végzett fémkeresős tevékenység, ez esetben 3 fő ellen indítottunk eljárást, melynek eredményéről azonban tájékoztatást a mai napig nem sikerült kapnunk.
- Kiemelt akciók: a Fertő-melléki dombsoron a medvehagyma gyűjtést ellenőriztük, tájékoztattuk a szedőket a jogszabályi vonatkozásokról védett-, ill. erdőterület vonatkozásában; Fertő-tavi halászat és horgászat ellenőrzése: 18 igazoltatás, 10 eljárás kezdeményezése közíg. hatóságnál.
- A hatósági őrzés mellett őrünk folyamatosan felügyelik a vagyonkezelési tevékenységet (ennek során részt vettünk az éves munkavédelmi szemlén), vadászati és halászati őrzési tevékenységet látnak el.
- őrünk folyamatosan ellenőrizték a KTVF határozataiban foglaltakat, kiemelten az erdészeti ügyeket és a fertő-tavi nádaratást (ez esetben feljelentést is tettünk az ÉDUKTF felé), valamint a közösségi rendezvényeket, szűrőpróba szerűen pedig a bejelentett társas vadászásokat.
- Az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály munkájának segítése: pl. lovas túra útvonal kijelölésében, a nyári táborok szervezésében és lebonyolításában.
- Felügyeltük és segítettük, egyes esetekben végeztük a területünkön folyó kutatási tevékenységeket.
- Felügyeltük a védett területeinken folyó kiemelt projekteket (Fertő-tó KEOP, alsó-szigetközi vízpótlás), de folyamatosan részt vettünk korábban indult projektek megvalósításában is (Rákosi vipera LIFE, Szlovák-magyar Interreg stb.).
- Folyamatosan végeztük a természeti értékek leltározását, monitoringját, kiemelten az üzemtervezésre kerülő védett erdőterületeken.
- Aktívan részt vettünk a körzeti erdőtervezés folyamatában, minden tárgyaláson jelen voltunk.
- Rendszeres közös bejárásokat tartottunk az MVH ellenőreivel – együttműködési megállapodás keretében – a Natura 2000 területeken.
- Részt vettünk a parlagfű-fertőzöttség felmérésében a védett területeken, saját vagyonkezelésben levőkön kézi és gépi tisztító kaszálásokat végeztünk és felügyeltük a közmunkások ez irányú tevékenységét.
- Végeztük a sérült madarak begyűjtését, mentőközpontba szállítását lakossági bejelentések alapján.
- Igazgatóságunkon lebonyolítottuk a TeSzedd és az Ifjú Kócsagőr akciókat.

Igazgatóságunk a 2014-ben is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember

fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segíti.

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan továbbra is nehezen jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12 266 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket.

A gyepek természetvédelmi kezelés során elsősorban arra törekszünk, hogy a természeti folyamatoknak utat biztosítsunk, a beavatkozások az emberi hatásra kialakult élőhelyekre korlátozódnak. A 6585 hektár gyepből az idei évben is 4200 hektáron történt kezelés. Elsősorban pályázatok (pl. Vipera Life+) segítségével az elmúlt években mintegy 400 hektár gyepet állítottunk helyre, visszaszorítva a nem őshonos, agresszíven terjedő növényeket. Az Igazgatóság 2008 óta, mint ökogazdaság biominősítéssel rendelkezik. A természetvédelmi kezelés melléktermékeként ún. nemzeti parki terméként évek óta jelen vagyunk az élelmiszerpiacon. A közvetlenül árusított termékeken (pl. szalámi, pácolt húsok és fagyasztott húsok) kívül a nemzeti park területein legelő magyar szürkemarha húsa található meg pl. a HIPP bébitápszerekben is.

A Fertő-tó 1744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk 7 fő östermelő halász számára. A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Igazgatóságunk személyi állományából 8 fő hivatásos vadász is egyben, akik eredményesen látták el 2014. év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket az üzemterveknek megfelelően.

Erdőgazdálkodásunkat (1215 ha) a tavalyi évben is az jellemezte, hogy az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő védett erdők biodiverzitásának fenntartása, illetve gyarapodása érdekében végezzük el a szükséges beavatkozásokat.

Az Igazgatóság hagyományosan jó társadalmi kapcsolatait idén is sikerült fejlesztenünk. Számos közös programot, egyeztetést folytattunk az érintett kormányhivatokkal, hatóságokkal. Közös ellenőrzéseket folytattunk az MVH-val, a rendőrséggel és a kormányhivatal különböző igazgatási szerveivel. A társadalmi szereplők közül kiváló a kapcsolatunk az oktatási intézményekkel. Győr-Moson-Sopron megye már 70 iskolájával, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetemmel szerződött együttműködésben van Igazgatóságunk. A térségben működő jelentősebb társadalmi szervezetekkel rendszeres kapcsolatot tartunk fenn, lehetőség szerint segítjük a munkájukat. Ilyenek pl.: a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesületet, vagy a Reflex Környezetvédelmi Egyesület.

A határon átnyúló társ nemzeti parkunkkal, a Nationalpark Neusiedler-see Seewinkel-el és az osztrák Fertő-táj tudományos kutatóintézetével, a Biologische Station Neusiedler-see-vel szoros szakmai együttműködést folytatunk. Az osztrák NP vezetőivel havi rendszerességgel egyeztetések zajlanak, ezen felül szakszemélyzetünk a tevékenységi körét érintően (pl.: őrszolgálat, tűzok-védelem, ökoturisztika) napi – heti rendszerességgel együttműködik osztrák partnerével. A Biológiai Állomással közös projektet nyújtottunk be, amelynek eredményeképpen az osztrák oldalon madárgyűrűző állomás létesült, míg a magyar oldalon megújult a Hanságban az Esterházy-madárvárta épülete; Részt veszünk az európai nemzeti parkokat tömörítő szervezet, az EUROPARC, valamint annak alszervezete, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában is.

17.Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv)

17.1 Számvitel, pénzügy és munkaügy téren

- A Forrás SQL integrált ügyviteli rendszerből nyerhető adatok, információk minőségének javítása.
- Az előírt központi adatszolgáltatások (költségvetési, likviditási, beszámolási) határidőre történő teljesítése.
- Az analitikus nyilvántartások vezetéséhez szolgáltatott adatok, bizonylatok fokozottabb ellenőrzése.
- Az eszköz és készletgazdálkodás hatékonyságának növelése.
- Az induló projektek előkészítési feladataiban való részvétel.
- Humánpolitikai terület nyilvántartásainak továbbfejlesztése.
- Folyamatos szakmai fejlődés.

17.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2015-ös évben, a korábbi évekhez hasonlóan törekszünk arra, hogy minél hatékonyabban tudjunk pályázati forrásokat bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az Igazgatóságunk kezelésében lévő bemutatóhelyek és szálláshelyek látogatottságának/kihasználtságának növelése.
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények körében nagy sikernek örvendő „Leselkedő” vetélkedősorozat megújítása.
- Jövőbeli fejlesztéseket megalapozó projektek kidolgozása (KEHOP, GINOP, PANANET+, stb.).
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán újra érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk. Projektekből új tornyok kialakítását tervezzük.
- A 2015-ös esztendőben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat.
- Az alapfokú oktatási (óvodai/iskolai) intézmények részéről érkező megkereséseknek eleget téve, bővíteni szeretnénk az igazgatósággal együttműködő, pl.: az erdei iskolai programjainkba, bemutató foglalkozásainkba bekapcsolódók körét.

17.3 Társadalmi kapcsolatok terén

- Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése.
- Részvétel az Utazás 2015 kiállításon, Budapesten.
- Jeles zöld napi rendezvények szervezése.
- Részvétel a nemzeti parkok az őszi ökoturisztikai szakmai napokon.
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” szakmai rendezvényén.
- Helyi és regionális kiállításokon való megjelenés és képviselet.

- A Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkező termékek körének bővítése Igazgatóságunk területén.

17.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A rákosi vipera védelme érdekében az After Life tervben meghatározott kezelések elvégzése.
- A fokozottan védett növényfaj előfordulásával érintett területtulajdonosok tájékoztatása.
- A Kisalföldi Meszes Homokpuszta Life+ pályázat éves feladatainak elvégzése.
- Az fertői csatornahálózat rekonstrukciójára elnyert KEOP pályázat kivitelezésének befejezése.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- KEHOP projektek kidolgozása.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása.
- Inváziós fajok (pl. bütykös hattyú, dolmányos varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása.
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- A Soproni-hegység és a Pannonhalmi dombság fenntartási tervének előkészítése.
- 2015-ben folytatjuk a fertő parti veresgyűrűs sommal erősen elcserjésedett gyeppek helyreállítását, egyelőre saját forrásokból.
- Meg kell kezdeni a 2014-től induló pályázati időszakban tervezett pályázatok előkészítését, a tervek elkészítésével és engedélyezési eljárások lefolytatásával.
- A Rábaközi-Iváni Cser erdőtervezési körzet erdőtervének lezárása.
- 2015-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2015-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer üzemeltetése.

17.5 Hatósági tevékenység terén

- Szorosabbra fűzni az együttműködést a rendőrkapitányságokkal és az Örökségvédelmi Irodával, valamint a Kormányhivatalokhoz integrálódó Természetvédelmi Hatósággal.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.